

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Philippi Servii Amicus Fidelis Usque Ad Mortem

Bouchy, Philippe

Coloniæ Agrippinæ, 1660

I. Amici fidelis officium.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-54799](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-54799)

3
AMICUS FIDELIS
USQUE AD MORTEM:
S I V E

MODUS JUVANDI
MORIBUNDOS,
ÆGRIS, SANISQUE
PERINDE UTILIS.

CAPUT PRIMUM.

*Æger, Amicum deligat, cui anima sua
curam fidenter credat.*

TATIM ubi periculo-
sæ ægritudinis indicia
deprehenderit, Ami-
cum fidelem advoca,
qui te in ancipiti mox
agone luctantem diri-
gat, juvetque ad obtinendam æter-
næ salutis palmam.

Amicum fidelem hîc appello,
qui solandis juvandisque moribun-
dis sedulam navat operam, quique,

A 2 quod

quod experiens medicus est agro
corpori, hoc ipse est mentis agritu-
dini: sive id agat ex officio, sive ex
charitatis zelô,

Multa de veræ amicitia laudibus
sacri, profanique. Auctores præ-
scripserunt, hos inter, Socratem di-
cere solitum accepimus, nullam esse
possessionem pretiosiore vero bo-
noque Amico: Ecclesiasticum lo-
qui diceres; sed perinde est ex aure ô-
ne, an ex tubo fictili lymphâ pro-
fluat; dummodo limpida sit: vultif-
ne ut illam ex ipso Spiritus Sancti
fonte depromamus? nimirum:

Purius ex ipso fonte bibuntur aqua.

*Amicus fidelis protectio fortis: qui au-
tem invenit illum, invenit thesaurum.*

*Amico fideli nulla est comparatio, &
non est digna ponderatio auri & ar-
genti contra bonitatem fidei illius.*

*Amicus fidelis medicamentum vite &
immortalitatis.*

O te felicem, Amicq; fidelis, quæ
hæret

In Ecc. 6. v. 14, 15. 16.

laudum tuarum præconem talem
nactus es!

S. VI.

*Amico fideli diligenter expen-
denda.*

INtelligat in primis Amicus fide-
lis, quanti momenti opus aggre-
diatur, nempe operum divinorum,
ut ait Dionysius, divinisimum; in
quo de æterna Amici salute agitur,
quo in opere si quis error admitti-
tur, nullâ vel industriâ vel labore
reparatur. Quare Lamachus Centu-
rio apud Lacedæmonios non igno-
bilis, sapienter admonebat non per-
inde errari in bello atque aliis in re-
bus, quòd error ille sit irrepara-
bilis, alii non item. Idem dixerim
de errore in hoc bello spirituali: *si
a enim ceciderit lignum ad Austrum, aut
ad Aquilonem, ibi erit.*

Cùm ergo ad agrum vocaris, velim a-
A 3 pud

a Eccles. II.

apud te putes Providentiam Divinā
uti velle ministerio tuo, ut animulā
unam sibi longo carissimā ad op-
tata salutis portum adducas : ō ter
beatum, si Deo tuo, in opere tam ex-
imio fueris cooperatus! Si justus est
qui te vocat, alloquio tuo spirituali
animatus, fidei, spei vel caritatis a-
ctus forsitan aliquos excitabit, qui-
bus cœlum ditior ingredietur, eam-
que, beatitudinis suæ partem, indu-
striæ tuæ, æternum acceptam feret.
Quòd si peccatorum sarcinam apud
alium prius deposuerit quàm tu ad
illum adieris, captata occasione, ali-
quas contriti cordis lacrymas eli-
cies, illud que saltem consequeris, ut
ignes purgatorios celerius evadat,
Deoque suo, operā tuā adiutus, ali-
quanto citius perfruatur.

Quid quod non rarò ad eum evo-
caberis, cujus salus in dubio est? imò
qui animæ jacturam facturus est, nisi
protinus suppetias adferas? Deus bo-
ne! quo tandē animo in tē futurū ex-
istimas, si, quod avertat Deus, ille ad
quem

quē adire neglexisti, ignibus addiceretur æternis? à quibus tamen cū verbis duobus asserere potueras: quas non flammæ, quas non furoris faces in caput tuū ejaculaturus est? melius ominor: quàm lætas, quàm jucundas depromet voces animi memoris indices, quisquis operâ tuâ & industriâ viderit sese è periculosis mundi hujus fluctibus eductum, in tutissimo salutis portu conquiescere? crede mihi, pro referenda gratia Deum precibus sollicitare non desinet, usque dum in cœlo gaudii tantī socium habuerit, cujus obtinendi tã bonum in terris nactus est adiutorē.

Quod si beati (ut loquar cū Scriptura) fraudari nequeunt à desiderio suo, intelligis opinor, Amice fidelis, quàm utiliter operam locas, atque adeò cū moribundos adjuvas, te non magis illorum saluti, quàm gloriæ tuæ velificari. Nam si Apostolo, Philippensibus, quos ad pietatē erudiebat, dicere licuit: *a Gaudium & corona omnes vos estis: quomodo non*

a Phil. 4.

A 6

erunt

AMICI FIDELIS

erunt gaudium & corona tua, quos
ad gaudium coronasque cælestes
quasi manu duxeris? Age ergo, ani-
mos magnos indue,

— *Neque enim ludrîca petuntur Præ-
mia.*

Venabitur tecum in eodem saltu
tartareus Cacodæmon, sciens a quod
modicum tempus habet. Rabiem ejus
acuet merus, ne anima illa locum e-
jus in cælis occupet: proinde casses
pedicasque expediet, fraudes dolos-
que suos omnes advocabit: Tu ne
cede dolis, aderit fortior ab alto
Deus, in cuius ope, tota spes rei be-
nè gerendæ constituenda est. Eò ita-
que suas, suorumque preces diriget
Amicus fidelis, ut ægris quos adju-
vandos susceperit. Numen Divinum
propitiet, quod ut facilius assequa-
tur, sibi minimum, Deo, ut dixi,
plurimum confidat, & curationes
omnes suas ab hac precatiuncula au-
spicetur.

*Bone Iesu qui me inter te, & hunc famu-
lum tuum N. medium esse voluisti, licet
a Apoc. 12. in me*

in me boni operis testimonium non agnoscas, officium tamen credita dispensationis non recuses: ne per me illius salutis pereat pretium, pro quo victima factus salutaris copiosum sanguinem effudisti.

§. II.

Quenam potissimum in Amico fideli desiderantur?

TRia debet ægro Amicus fidelis: obsequium, compassionem, si-
ve doloris, ex dolore ejus, signifi-
cationem; nec non consolationem.
Hisce considerationibus ad id operis
excitet sese. 1. An non ego fortuna-
rus, cui nobilis hæc provincia obti-
git, in qua, vitæ suæ partem non exi-
guam posuit Christus Servator
meus? 2. O quàm jucundum erit in
decretorio illo extremi judicii die,
audire verba ista mellea! a *Ve-
nite benedicti Patris mei; possidere reg-
num, &c.* Æger fui & visitastis
A s me,

a *Mat. 25.*

me, in luctu eram, & consolati estis me. Si casu dolet digitus, confestim ad illum juvandum oculorum orbem convertuntur. Si læsus est pes, sine mora pedi manus opitulatur. Nonne sumus unius corporis membra? Absit ergo, ut alter alteri, quod in nobis erit, caritatis hoc obsequium denegemus, aut malignè præstemus.

Amici fidelis intentio purissima esse nec aliò ferri debet, quàm ut anima, Christi redempta sanguine, finem suum, qui est æterna beatitudo, consequatur.

Optandum est ut non mediocriter versatus sit in rebus spiritualibus, & ut prudentiam gratiamque habeat cum omni hominum genere utiliter conversandi: aliter cum doctis & ingeniosis, aliter cū indoctis ac rudibus gerere se debet: illis, pauca & selecta; his, paulò plura, eaque magis explicata suggerenda erunt; neq; semper eodē modo cū his, vel cū illis procedendum: Videndum enim an qui invisuntur sensibus adhuc vi-
geant,

geant, an fortè morbus reddiderit illos hebetiores: videndum an graviter, an leviusculè cum doloribus cōflictentur. Habenda interdum circumstantium ratio, quibus subindè opportunè dicta prodesse poterunt. Cavendum autem ne uno contextu, ne properanter nimis, ne uno tono dicantur omnia; filum de industria interrumpendum; silentioque indulgendum; ut æger audita melius digerat; & crebrioribus interrogationibus fortè fatigatus non nihil interquiescat.

Verba ipsa candida sint, fuci omnis expertia; loquēdi modus natus ab omni fastu & affectatione remotus. Benè fecerit Amicus fidelis, si res ipsas quæ dicendæ sunt, modumque dicendi ac ordinem præmediteretur: nam si aliis in negotiis, in hoc maxime videndum est quid; quando; quomodo, quatenus.

S. Ignatius Loyola, part. 4. const. c. 8. §. 7. Curandum est, inquit, ut, ea quæ ad benè moriendū conse-

runt, quique modus in eo tempore
 in quo tantum est momenti ad fi-
 nem ultimum æternæ felicitatis
 consequendum, vel ab exciden-
 dum teneri debeat, intelligatur.
 Sacerdotibus verò, qui evocan-
 tur ad juvandos eos qui morti
 vicini sunt, præscribitur, ut ea in-
 promptu habeant quæ usui esse
 possint: utque tamdiu illis ad-
 sint, quamdiu sola necessitas po-
 stulabit.

§. III.

*Quid maximè observandum Amico
fidei.*

QUOD primò dictum oportuit, di-
cam modò,

*Idque unum repetens, iterumque, ite-
rumque monebo.*

Amicus fidelis, quocumque tan-
dem tempore ad ægrum evocetur,
moras omnes abrumpat, negotia a-
lia, quamvis in speciem urgentia tan-
tis seponat, & negotium hoc, ne-
gotium negotiorum existimet. No-

VIS

vit animarum hostis quantæ vel momento uno rerum conversiones fiant, novit quantum boni moribundo affert Pastoris vel alterius Sacerdotis præsentia, cujus verba (incantamentis suis omnibus potentiora) immanè quantum perhorrescit; ut ut proinde mirum non sit eum, unde unde curarum semina accersere, morarum causas innectere, consutis dolis quamplurimos ex quovis ferro lignove obices fabricare, quibus à morientium tabernaculis, Parrochi in primis, aliique Sacerdotes arceantur. Expertus id est, sed cum ingenti animi sui dolore Beatus Severus Pastor, cujus meminit S. Gregorius Dialogorum suorum lib. 1. cap. 12. qui rogatus ut moribundo præsens adesse vellet, jam mox venturum se recepit ubi negotiolū, quod præ manibus erat, absolvisset. Substitit ergo tantisper, dum vineæ suæ palmites qui pauci supererant, rescuisset; id enim operis illi tum præ manibus erat. Sed heu!

A 2

Suffo

Suffocant parva commoda magna mora.
 Ante mors ægro vitam, quam ille vitem, sive vitis suæ palmites amputavit: documento futura sanctis etiam Sacerdotibus, periculosum esse, in hoc animarum negotio tergiversari. Venit interim Beatus Pastor, qui ubi hominem expirasse vidit, propius nihil factum est quam ut & ipse cum illo expiraret. Ergo miserum se inclamare, vineam suam ut curaret, Domini vineam neglexisse, tarditatem suam incusare, eique tam acerbæ mortis causam adscribere, imò verò morte crudeliorem se fuisse: illam, corpus; se verò, animam peremisse. Precibus denique, lacrymis singultibusque obtestari, hanc ut sibi noxam remittat Deus, eamque nolit defuncto fraudi esse. Hæc ille funeri affusus tam mœsto, tam lugubri carmine ingeminabat, ut ejus, mortales, immortalesque caperet miseratio: Deus ipse, cui proprium est misereri semper & parcere, servo suo in diligentiam hanc condonavit; &

ne

ne tam graviter affecto animo mœ-
roris nexu ullus resideret, eum qui
vivere desierat; in Amici fidelis gra-
tiam, ad vitam revocavit. Quid hic
illi (exclamat Anonymus Monacen-
sis) quos morituri non è vinea, sed
vini tabernâ vocant, & sæpè, heu!
frustra vocant, qui tamen ab inferis
revocare animos non possunt, sequi
possunt? Hinc interim, discat Ami-
cus fidelis, moribundorum causis nõ
indormire, aut ad eos non oscitanter
accedere: quemcumque periclitari
de vita, vel solo rumore acceperit,
non expectet usque dum advocetur,
ultra ipse ad amicum nec invitatus
advolet.

Monebat olim Democritus, ad
nuptias celebresque alios convivio-
rum, vel ludorum apparatus, ami-
cum invitatum ire debere (ad exe-
quias verò, ad morbos lugubresque
& infortunatos rerum eventus de-
bere eundem etiam non invitatum
properare. An non id Christianis
potius quàm Ethnicis faciendum?

Imite-

Imiteretur Amicus fidelis eum, qui ex vero fidelis Amici nomen sibi vindicare potest, & de cujus fideli & cōstanti amicitia præclarū illud extat testimonium. *a Cū dilexisset suos, in finē dilexit eos* Vocatus ille ad Centurionis servulum nihil cunctatus: *b Veniam, inquit, & curabo eum.*

Dicat aliquis: diligebat Lazarum Jesus, restantur id per breves illæ quidē, sed amoris plenissimæ litteræ: *c Domine ecce quem amas infirmatur.* Quid, quod ejus gratia lacrymatus est Jesus, & ita lacrymatus, ut circumstantes dicerent admirabundi: *Ecce quomodo amabat eum!* quid tū postea? Et tamen admonitus de ejus infirma valitudine, remansit nihilominus in eodem loco duobus diebus priusquā ad eum adiret. Frustra es mihi amice, si tarditati tuæ futilem hanc excusationis telam prætextueris, quasi verò non potuerit Christus absens per æquē atque præsens Lazaro opitulari: Sciebat ille, quod *etiam te est, quid ad suā Patriq; gloriā cōduce-*
Ioan. 13. b Matt. 8. c Ioan. 11. 166

ret magis Quādo vitæ mortisq; cla-
ves habebis sicut ille; quando mori-
bundum, si fors ante moriatur quā
tu adveneris, ad vitam arbitrari tuo
suscitare poteris, per me licet, quā
diu voles, remorare.

Paragrapho huic non parum lumi-
nis afferet quod narraturus sum, &
est tam recens, ut vel ideò qui nar-
randi potestatem fecit, nominandis
personis abstinendum censuerit.

Cū, non ita pridem, secundū
mensam, ex more nostræ Societatis,
in locum piis colloctionibus, &
honestæ animorum relaxationi de-
stinatum, Patres frequentes conve-
nissent, sermoque casu incidisset de
fructu, qui ex ægrorū visitationibus
proveniret; P. Provincialis qui unā
præfens aderat, casum in consilium
vertit, utque omnes ad id operis
(quod tam Deo gratum, tam saluta-
re proximo noverat, animaret, rem
in medium attulit, quæ non potest
non stimulos addere etiam spon-
te currentibus. Unus, inquit, è Pa-
tribus nostris recens obiit, vobis non
igno-

igno-

ignotus, qui alteri, quo cum peculiaris quædam amicitia (quatenus cautio religiosa pariebatur) caritatis glutino coaluerat; & ut firmaretur magis, ita inter ambos convenerat, ut ei qui prior objisset, præter solita Religionis nostræ suffragia, orationum sacrificiorumque pensum aliquod superstes persolveret: quod dum facit, ecce tibi semel, iterum ac tertio apparet, modò modestè ambulans meditabundo similis, modò aggeniculatus similis oranti. Rogat socius quomodo tandem cum illo agatur; respondet se propediem id enunciaturum: nec mora longa intercesserat, cum iterum adest, rogatusque iterum ecquid sibi hætenus ad feliciter abfuisse; unum, ait, sed quod erat instar omnium; nempe jucundam domum cælestis (quam jam jam adiurus sum) possessionem. Postularus ubinam locorum hæssisset hætenus; respondit se majorem partem temporis degisse ubi nullus doloris sensus, nec ulla pœnæ acerbitas, ni-

si ejus, quam Theologi pœnam dâ-
ni vocitant, quæ animis separatis à
corpore longè gravissima accidit,
ob divinæ visionis, ad quam anhe-
lant, subtractionem. At, jur amabo,
Dominus Deus divini vultus sui co-
piam huic famulo suo ad tempus de-
negavit?

Arrigite aures, animosque adver-
tite, ô vos omnes quibus invisendi
ægros, sive ex officio, sive ex anima-
rum zelo munus incumbit. Causa,
inquit, quamobrem resolutio corpo-
ris carcere, locisque lustralibus su-
peratis, animus absque mora ad Deû
suum non evolaverit, hæc est, quòd
in invisendis juvandisque moribun-
dis, dum vita sinebat, tardior fuerim
ac negligentior; quam tarditatem
ac negligentiam ut expiarem, jussit
Deus me hic resistere, quorsum? eo
sine ut ubi vis gentiû ac locorum, a-
nimã agentibus præsto essem, eosq;
in morem Angeli tutelaris, quâ pre-
cibus, quâ monitionibus internis,
salutaribusque inspirationibus adju-
varem,

varem, & sic, quod ^{virtus} ~~unus~~ neglexerā,
 mortuus resarcirem. Velim autem
 scias, mihi uni nō esse hoc singulare:
 sunt, non modò ex nostro, sed etiam
 ex aliis ordinibus benè multi, qui e-
 tiam nū indiligentiā suam in vilendis
 solandisq; moribundis simili modo
 expiant. His dictis, socium valere ius-
 sit, & in cælū tandē, lætus evolavit.

Quid hīc primum mirer? locine, an
 expiatus novitatem? locum esse ali-
 quem pœnæ omnis ac cruciatus ex-
 pertē, ubi liberæ corporibus animæ
 ideò attinereutur, quòd Dei sui vi-
 sionē beatificā remissè nimis deside-
 rassent; cum ex S. Birgittæ revela-
 tionibus Concilio Constātiensi pro-
 batis, tum ex Gregorii Magni, Bedæ
 Venerabilis, aliorumq; Doctorum
 monumentis, inaudieram, nec diffi-
 culter adducebat ut crederē, eorū-
 que rationibus assentirer: est enim
 animi nimis remissi iudiciū non par-
 vum, non amare medullitus flagran-
 tissimisq; desideriis ad eū non anhe-
 lare qui sponsæ testimonio *totus est*
deside-

desiderabilis, vel, ut habet alia versio, *torus desideria*, Illud verò, mirū magis consimili pœna multari eū, qui moribundis obsequium, atque illū, qui Deo suo amoris debitū non persolvit. Voluit nēpe Dominus Deus, ut, vel ex hoc præjudicio coniceremus quanta caritate, non modò se, sed & proximū nostrum prosequi deberemus, cujus neglectum parī, ut ita dicam, animadversione castigat.

Attendant hīc qui non tantum caritatis, sed, & justitiæ lege moribundis obligantur: nam si bonis alioquā Sacerdotibus ac Religiosis, ideo cælum ad tēpus clauditur quod in hoc caritatis munere remissiores fuerint; nōne meritò verendum est, ne hi (si officio suo defuerint) cælo penitus excludantur?

§. IV.

Amicorum fidelium par nobile.

A Mici fidelis numeros omnes, ad amissim callebat, atq; ad eò explebat S. Ignatius, Societatis Jesu Patens ac Fundator, vir juvandis hominibus

minibus verè natus: calluisse, probat
 industriæ, quas sociis de modo adju-
 vandi moribundos in Constitutioni-
 bus ac Regulis scriptas reliquit: ex-
 plevisse verò, egregia in primis ex-
 empla quæ passim toto vitæ ejus de-
 cursu videre est. Unū affero, ex quo
 de reliquis fiat cōjectura. Cùm mē-
 dicato ægrè vitam toleraret Lutetio
 Parisiorum, tempusque quod stipi-
 corrogandæ tribuebat studiis dece-
 dere doleret, statuit ad Belgas annis
 singulis excurrere, ut ab Hispanis
 mercatoribus, qui ibi negotiabantur,
 pecuniæ subsidiū in sumptus annuos
 emendicaret, & sic paucorum dierū
 jactura molestas studiorum pertur-
 bationes redimeret. Feliciter cessit
 consiliū: tantū enim quotannis pe-
 cuniæ referebat, quantū sibi alteriq;
 socio satis erat ad parcè, modiceque
 vivendum. Sed ô! dæmonisne dicam
 invidiam, an ingratiissimi hominis
 perfidiā? exiguā illā pecuniam, haud
 exiguo quæsitā labore, suo illi cōtu-
 bernali servandā Ignatius cōmiserat.

Vocem

ovē, lupo, quā rotā clepsit homo triū
litterarū, furtimq; abstulit, & mise-
rum Ignatium eas in angustias rede-
git, ut rursus, magno studiorū incō-
modo, quotidie mendicare cogere-
tur. Rothomagum aufugit ille, ubi
dum idoneā navigandi in Hispaniam
tempestatem operitur, in morbum,
eumq; periculosum incidit. Quid a-
gat, quō se vertat? ride, sodes, immō
verō stomachate: furunculus ille,
perinde atque si Ignatiū singulari a-
liquo beneficio sibi obstrinxisset ad
eum de suæ valetudinis infirmitate
scribit, quin & opē auxiliūmq; ab eo
postulat. Eam nimirū de eius carita-
te longo usu opinionē imbiberat, ut
neq; ingratitude aquis extingue-
dam, neque perfidiæ fluminibus ob-
ruendam certo certius crederet: ne-
que eum sua fefellit fides, Ignatius
enim, qui in omnem occasionem ju-
vandi proximos excubabat, oblatam
hanc avidissimē arripuit, & videte
quam in Amico fideli requirimus ce-
leritatem ac diligentiam. Rothoma-
gense

gense iter, quod tridui erat, sine viatico, nudis pedibus, jejunus, & ita jejunus ut ne aquam quidam gustaret, ingenti spiritus alacritate percurrit, quærendi juvandiq; hominis gratiam, a quo tam insigni recentique injuriâ affectus erat.

Non destitit dæmon, more suo, remotas obicere, & cælo dignum hoc facinus solitis artibus disturbare: cū enim se in viam, quo diximus animi robore, dare vellet, tãto subito terrore correptus est, ut neque pedibus satis cōsistere, neq; vestimenta induere posse videretur. Egreditur tamē; & ante lucē ex urbe Parisiēsi egreditur; subsequitur tētator euntisq; pedes nescio quo torpore ita ligat ac degravat, ut si plūbei facti essent: ea tenus duravit ea, sive gravitas, sive torpor, quoad superato quodam collis juge, in planū ac spatiosum campum tandē evasit. Ibi dæmonis fractæ vires, Amici verò fidelis reparatæ; ibi tanta divinitus luce perflatus, tanta alacritate, tanto spiritus ardore in-

cony

cēsus, ut omni prorsus molestia, corporisq; depulsā torpedine, quasi cervus currere, & volare magis quā ambulare videretur. Tāti refert obstātia statim ab initio retinacula solve-
re, ruptisque difficultatibus seipsum generosè superare. At nondū perveni quò volebā. Rothomagi debilitatū hominē offendit, fraternæ caritatis memor, imemor injuriæ? jacentē erigit, solatur verbis, re & opera adjuvat, neq; bene ei velle atque aded facere desinit, usq; dū revalescat, sanitatemq; cōfirmet; confirmatū iam suisque nitentem viribus in Hispaniā mittit, cum commendatitiis litteris ad suos. An non est hoc Amici fidelis numeros ad amussim omnes exple-
re? Quid interim ille? tandem, tandē infidelitatem suam detestari; admirari autem Ignatii caritatem, & tantum non obstupescere: postremò divino numini gratias agere, quod suis ipse oculis eum conspexisset, qui officio cum offensa certaret, malefacta beneficiis ulcisceretur & perfidiam

B

fides

fidelitate tam insigni compensaret.

Injurius sibi in Sanctum Franciscum Xaverium, nisi illum Sancto Ignatio adjungam, Patri, filium. Ille, ut moribundis magis ad manum esset, non aliud usquam diversorium quam ægrorum deligebat. In Mozanbici valetudinario, dum moribundis sublevandis operam navat, ipse in morbum incidit, exemplum nepe futurus, quibus hactenus fuerat solatium. Vbi vis morbi non nihil remisit, nihilo segnius quam antea ad labores rediit: adest interim medicus, qui explorato venarum pulsu Xaverium febre affectum deprehendit, eumque ministro magis quam quibus ministrabat, indigere, disertè pronuntiat; rogat proinde, uti lectulum reperat quiescatve, tantisper saltè quoad febris decideret: respōdet vir sanctus, proxima nocte negotiū sibi fore cum moribūdo quodā, cujus salus in periculo erat, eā tutiore in loco collocare si possit, enim verè tunc se quietē captaturū; egressus, miserimum
 hominē.

homuncionē temerē in publico ja-
centē reperit, omni ope solatioq; de-
stitutū: quid agat? rāquā alter Sama-
ritanus languentē asportat in taber-
naculū suū, id est in valetudinarium
(nā & ipse curabatur in publico va-
letudinario pari cū cæteris cōditio-
ne) eumq; nihil cūctatus, in lectulo
suo collocat, humi ipse, si ita usus tu-
lerit, cubaturus. Ea Amici fidelis be-
nignitas videtur nō caruisse miracu-
lo: nā cūm æger ille phrenesi labo-
rās prius deliraret, postquā S. Fran-
cisci grabatū attigit, ad mentis sani-
tatem illico rediit, &, quod aiebat
maximē Xaverius, vitæ antea actæ
peccata omnia salutari confessione
expiavit, tandemq; sacramentis aliis
ritè procuratis, bonæ spei plenus,
eadē die vivere desit. Tum verò li-
quidò apparuit cur tantoperē de æ-
gro illo laboraret; quia nimirum ei,
non vitæ dūtaxat, sed & salutis præ-
sentissimū periculum imminēbat. Et
dubitari poterit an verus & sincerus
amor ille fuerit, qui Xaveriū in curā-
dā salute aliena usque adeò suæ red-
didit immemorem? B 2 At,

At, quid hominis erat ille pro quo tantoperè sollicitus erat? erat, inquit, vitæ ejus scriptor, ultimæ fortis nauta, qui ex febre infaniēs, nondū peccata sacra confessione expiaverat. Discamus & hoc à B. Xaverio, nēpe, *a* Amici fidelis pallium nō debere esse tam breve ut duos operire nequeat; sed ejusmodi ut pauperes æquè atq; divites; ignobiles peræq; atq; nobiles amplissimo caritatis sinu complectatur. Sunt qui divitū nobilitūq; ægrotantiū limina, frequenter; pauperum verò, rarerè conterant: quasi animæ illæ, carius; hæ verò, vilius æstimentur. Nōne omnes uno eodemq; JESU. CHRISTI redemptæ sanguine? credo ego, pannis vilioribus, minora; purpurâ verò & bysso, majora plerumq;, crimina obvelari. Ut ut est, Christus Dominus ad Cæturionis servulū prōptius, quàm ad Reguli moribundū filium profectus est. Dei sui exemplo Beatus Xaveri^o, ut quisque moribundorū erat miserimus, & ope humana maximè destitutus; ita ad illū adibat frequentissi-

mè, diurnis officiis vigilias nocturnas adungebat, & ut canonizationis ejus Bulla loquitur, veluti à cōmissa custodia, nec die, nec nocte discedebat. Hic ergo, Amici fidelis, sincerique amoris lapis lydius esto: præsto esse ei, qui, quo amorem tuū invitet, speciosius habet nihil quàm ulcera; nihil potentius, quo affectū tuum sibi conciliet, quàm miseriarū atque ærumnarum mille plaustra.

'S. V. Nonnulla alia ab Amico fideli in gratiam ægroti præstanda.

CVrabit ut in ægrotantis cubiculo altum sit silentium. Non temerè quosvis ad alloquium admittet, sed eos dumtaxat, quorum consuetudine æger sublevetur.

Cavebit ne profanus ullus sermo ibi misceatur, imò parentum gemitus, amicorum complorationes visitationesque nimis crebras moderabitur. Omni præsertim studio & conatu arcebit eas personas, quarum aspectu peccandi affectus possit recalescere; quales sunt turpium olim

voluptatum, popinarum, alearumq;
focii, & id genus frugiperdæ.

Sacras imagines Christi Domini
crucifixi, Beatæ Virginis, vel Sancti
Angeli Tutelariorum ob oculos decum-
bentis apponi curabit. Vasculum i-
rem aquæ lustralis, quâ subinde æ-
ger, thalamusque adspargatur.

Tu bebbit moribundum totum jam
esse in spirituali animæ negotio pro-
curando, missa procul omni rei alie-
næ sollicitudine.

Suggeret decumbenti, prout con-
ditio exiget, breves, ac pietatis ple-
nas orationes; siue è Psalmis illæ, si-
ue è SS. Patrum libris depromantur:
sed id fiat cum ea moderatione, ut
audientem molestia non afficiat.

Monendus, ut quando mens adhuc
viget & ratio, fidei, spei, & carita-
tis, aliarumque virtutum actus sub-
inde eliciat.

Quòd si ita affectum viderit, ut e-
grè se ipse excitare queat, iuvare ces-
santem poterit, atque ad eò verba
præire, vel hoc, vel simili modo.

In-

Interrogationes, quibus ager ad fidei, spei, caritatis, aliarumque virtutum actus eliciendos adjuvetur.

1. **E**Cquid ita animo comparatus es, ut firmiter credas, quæ De^o revelavit, & nobis per Ecclesiã Sãctam Catholicam & Romanam credenda proposuit? *Resp.* Omnino. Dic ergo mecum *Credo in Deum, & c.*

2. Nõne fiduciam tuam omnem in Deo Jesu tuo defixisti? annuis: bonum factum. Nemo umquam in eo speravit, & confusus est. Quare & tu fidenter dicas: *In te Domine speravi, non confundar in aeternum. Quoniam tu Domine, singulariter in spe constituisti me. Quid ita: õ Domine, quia ego servus tuus, ego servus tuus, & filius ancilla tua Maria.*

3. Utinam mi Amice flagrantissimo illius amore inardescas! utinam ex vero dicamus cum Davide: *Cor meum & caro mea exultaverunt in Deo vivo. Diligam te, Deus meus, diligam te, sed eo amore quo dixit te Mater tua, mater pulchra dilectionis: & quo amore te dili-*

*gunt in cælo Cherubini & Seraphini, beati
denique Spiritus, Sanctique omnes.*

4. Nōne verum est, & heu! verū
nimis, te Deum tuum optimū maxi-
mum multis criminibus offendisse?
verissimum: in multis quippe offen-
dimus omnes. Nōne doles ex animo
te eum ita offendisse, quem amore
summo prosequi debueras?

*Dic mecum, doleo: doleo mirissime Iesu,
Et dolor est me non posse dolere magis.*

Sed cur doles? an quia multis te ma-
lis ac ærumnis obnoxium peccando
reddidisti? cave sis ex illo fonte pro-
manet dolor: non enim tam tuā quā
Dei optimi causā dolere debes, id
est, quia Divina illius Majestas læsa
est, non quia tu pœnarum multarum
reus. Imò si sapiens, tuo te iudicio cō-
demnabis, pœnasque de te ipse justas
expetes; aut certè Divinæ Justitiæ
succensus zelo, dices cum Davide:
*Ego in flagella paratus sum. Et cū Au-
gustino: Hic ure, hic seca, modo in eter-
num parcas.*

Quod si ita bone Deus, gloriæ tuæ,

& salutem animæ meæ expedire iudicaveris, en vitam, en mortem meam manibus tuis trado; de iis arbitrato tuo dispone: Tantummodo fiat misericordia tua Domine super nos quemadmodum speravimus in te Sive enim vivimus, Domino vivimus, sive morimur, Domino morimur: sive ergo vivimus, sive morimur, Domini sumus.

Age, modò, si Dominus Deus te pristinae reddiderit sanitati, nonne aliter vitæ tuæ rationes institues, majorique ad perfectionem studio adspirabis?

Nihilne modò superest cuius recordatione angatur animus? non. Si quid esset ecquid paratus esses Sacerdoti aperire, & ab eo absolutionem postulare? dic ergo: *Ab occultis meis munda me Domine, & ab alienis parce servo tuo. Delicta juvenutis meæ & ignorantias meas, ne memineris Domine. Ne reminiscaris Domine delicta mea, vel parentum meorum, neque vindictam sumas de peccatis nostris Parce, quæso, parce mihi quem redemisti pretioso sanguine tuo, ne in æternum irascaris mihi.* B 5 Plu-

Plures ejusmodi, aliarumque virtutum actus afferemus, cum ostendemus, quâ ratione resistendum sit dæmonis tentationibus.

§. VI. *En dologia morbi tempore identidem animo pertractanda.*

I.

Domine Deus meus amabilissime Jesu, propter amorem tuum, & ad majorē divinæ Majestatis tuæ gloriā, suscipio de paternam manu tua omnes ac singulos hujus morbi dolores, tanquam tibi in me beneplacētes, eosque ut tales amplector, & exosculor: & in illis simul adoro, amplector & exosculor divinum æternumq, beneplacitum tuum, & in illo mihi benè complaceo.

Multiplicem sensum habere potest illud, Propter amorem tuum: nempe ut idē sit quod. Quia me sic amasti & amas, & ut magis in posterum ames: vel, quia te amo & amare volo, & ut magis deinceps amen.

II.

Domine Deus meus Dilectissime Jesu, propter amorem tuum, & ad

ma

majorē divinæ Majestatis tuæ gloriam, suscipio de paterna manu tua omnes ac singulos hujus morbi dolores, tamquam totidem guttulas calicis tui, quem in passione pro me bibisti, & mihi propinasti; tamquam sacras amaritudinis illius tuæ reliquias: eosque dolore ut tales amplector & exosculor, & tecum dico, utinam eodem resignationis sensu! Si non possunt hæ guttulæ transire nisi bibam illas, fiat voluntas tua. Calicē hunc tuum, quem dedisti mihi, Domine Jesu, non bibam illum? Calicem, quem labia & oscula tua divinā suavitare perfuderunt: calicem, quē ipse prior ebibisti, relictis dumtaxat in fundo acerbitatis aliquot guttulis, iisque cælesti dulcedine temperatis: nempe ut, in benevolentia significationem, haberes quod, vel sic, de calice tuo mihi propinares. Et nō bibam has guttulas? Imō si ita vis; nō illas modō, sed totum ipsum calicem passionis tuæ tecum exsorbere sum paratus.

III.

Domine Deus meus amantissime
 Jesu, propter amorem tuum, &
 ad majorem divinæ Majestatis tuæ
 gloriam, suscipio de paterna manu
 tua omnes ac singulos hujus morbi
 dolores, tamquam, totidem parti-
 culas internæ illius & gravissimæ
 Crucis tuæ, cui toto vitæ tempore,
 ac præsertim moriens affligi volui-
 sti: eosque dolores ut tales ample-
 ctor & exosculor. Beatum me, cui
 crucem hanc tuam corpori meo in-
 fixam, velut sacrâ inclusam theca
 portare, ac medullitus amplecti &
 exosculari contingit! Salve crux
 pretiosa, quæ in Christi corpore de-
 dicata es, & ex membris ejus tan-
 quam margaritis ornata. Suscipe me
 discipulum ejus qui pependit in te:
 ut per te merecipiat, qui per te me
 redemit. Absit mihi gloriari nisi in
 hac Cruce tua, domine; in qua te pro
 me crucifixū cū omnibus vulneribus
 ac dolorib⁹ tuis simul auro; ample-
 ctor & exosculor, & in qua coextēdi
 & con-

& configi tibi desidero clavis am-
ris, & lanceâ charitatis tuæ sauciari:

IV:

Dominæ Deûs meus patientissimæ
Jesu, propter amorem tuum,
& ad majorem divinæ Majestatis
tuæ gloriam, suscipio de paterna
manu tua omnes ac singulos hujus
morbi dolores, tanquam totidem li-
neamenta & expressiones imaginis
tuæ, cui me conformem, fieri ab æ-
terno prædestinasti: eosque dolores
ut tales amplector & exosculor, &
simul in illis, hoc est, in illa cui ima-
gine, tamquam prototypum adoro,
amplector, & exosculor te Domi-
num meum pro me afflictum & vul-
neratum. Amplector item & exoscu-
lor eosdem dolores velut sacra vul-
nerum tuorum stigmata, velut im-
pressa in me vestigia flagellorum,
spiniatum, ac reliquorum tormento-
rum tuorum. Utinam eodem amoris
sensu, tua ista stigmata in corpore
meo

meo portem , quo Paulus Marty-
resque innumeri ; & perinde ac si,
ut Francisco, Catharinae aliisque a-
micis tuis , ita & mihi in pedibus,
manibus & latere illa impressisses!
Equidem iis in partibus impressa
porto , in quibus si minus clavis ac
lanceâ , at aliis certè cruciatibus
fauciatus fuisti.

V.

Domine Deus meus amicissime
Jesu, propter amorem tuum, &
ad majorem divinæ Majestatis tuæ
gloriam , suscipio de amantissimo
corde tuo omnes ac singulos hujus
morbi dolores , tamquam dolores
quos olim in corpore tuo præsentire
dignatus es . nam (ut ait Prophe-
ta) Verè languores nostros ipse tu-
listi, & dolores nostros ipse portasti:
eosque ut tales amplector & exof-
culor ; nempe velut divino attractu
tuo consecratos, velut sanctificatos
in patientissimo corde tuo & sacris
vulneribus tuis. Et quandoquidem
eosdem

eosdem hujus morbi mei dolores non portaris modò, sed & amplexus & osculatus fueris; amplector illos & exosculor velut amplexuum & osculorum tuorum suavitate perfusos, & simul in illis amplector illos ipsos amplexus tuos, ipsaque osculor & cordis tui exosculor.

VI.

Domine Deus meus dulcissime Jesu, propter amorem tuum, & ad maiorem divinæ Majestatis tuæ gloriã, suscipio de amantissimo corde tuo omnes ac singulos hujus morbi dolores, tamquam totidem arrhas amoris erga me tui, tamquam vestem & anulum nuptialẽ, quibus in crucis thalamo me tibi desponsas, ô sanguinum Sponsæ: eosque dolores ut tales amplector & exosculor: & in illis simul adoro, amplector & exosculor te Spõlum animæ meæ. Amplector, inquam, & exosculor hos dolores meos, ut anulum quem amoris non modò in me tui, sed & in te mei

testem esse volo, ac ac sibi in æ-
 ternum. Amplector & exosculor il-
 los, ut flammeum tuæ pariter ac
 meæ charitatis: ut purpuram sangui-
 ne tuo tinctam, quam de effusis per
 vulnera pietatis visceribus, velut de
 bombycino subtegmine, (nam ver-
 mis esse dignatus es pro nobis) mihi
 texuisti, & corpori meo aptasti. Uti-
 nam hoc nuptiali dolorum apparatus
 placere possim in oculis tuis, & de-
 lectare dulcedinem amantissimi cor-
 dis tui!

VII.

Domine Deus meus, benignissime
 JESU, propter amorem tuum, &
 ad majorem divinæ Majestatis tuæ
 gloriam, suscipio de amantissimo
 corde tuo omnes ac singulos hujus
 morbi dolores, tamquam portiu-
 culam hæreditatis a te Parente opti-
 mo, Viro dolorum & sciente infir-
 mitatem mihi relictam. eosque do-
 lores ut tales amplector & exoscu-
 los

lor; & in illis simul adoro, amplector & exosculor novum & æternū testamentum tuum, quo filios tuos hæredes instituisti dolorum tuorum, mihi que hanc sigillatim porriunculam aspersisti. Adoro, inquam, amplector & exosculor in iisdem doloribus meis ultimam hanc erga me voluntatem tuam, conscriptam morientis sanguine, obsignatam vulnerebus, ipsaque crucis morte firmatã.

VIII.

Domine Deus meus suavissime Jesu, propter amorem tuum, & ad maiorem divinæ Majestatis tuæ gloriam, suscipio de amantissimo corde tuo omnes ac singulos hujus morbi dolores, tamquam vocem tuam, vocem, inquam, pulsantis, & ad se vocantis me Sponsi: eosque ut tales amplector & exosculor. Ecce venio ad te Domine Jesu: venio per vestigia pedum tuorum. Suscipe me intra vulnera tua, intra sacrarium

C

;

aman-

amantissimi cordis tui ; ibique me
me absconde & protege, donec ani-
mam meam dignam effeceris, quæ
post hanc vitam incurrat in ample-
xus tuos, osculumque æternæ pacis
accipiat. Amen.

C A P U T II.

*Quomodo inducendus eger ad Ec-
clesia Sacramenta ritè ob-
eunda.*

§. I.

*Amicus fidelis inducere conabitur
agrum ad tempestivam con-
fessionem.*

AMicus fidelis, agrotantem sua-
viter & fortiter inducet ad pec-
catorum suorum confessionem salu-
tariter obeundam: ne, quod sæpè ac-
cidit, quando maximè necessaria
est, minus accuratè fiat. Quando e-
nim decumbit corpus dolere jam
evictum,

Evictum, mens ipsa atque ratio ob-
olorum communionem participa-
tionemque ita hebescit atque ob-
tunditur, ut ægrè scelerum suorum
numerum inire, gravitatemque ex-
pendere queat; (nedum pœnitudi-
nis lacrymas de iis elicere) aded ut
magis extorta tunc per vim confes-
sio quam spontanea censeatur. Dam-
nanda proinde illorum negligentia,
ne dicam dementia, qui, licet probè
sciant habere se animum vulneribus
multis saucium tardissimè tamen, &
non nisi mortis jamjam impenden-
tis metu, de medela cogitant. Vi-
deat igitur Amicus fidelis, quomo-
do tanto malo obviam eat.

I. Dicat morbos, ut plurimum,
Domini Dei nuntios esse, per quos
miseri peccatores admonentur ut ad
misericordiæ divinæ tribunal festi-
nent, ne Justitiæ rigorem, vel in
hoc, vel in futuro sæculo cogan-
tur experiri. Similes sumus Israëlitis,
quos rerum luxus & abundantia lō-
gius à Dei sui cultu & veneratiōe re-

movebat; morbi vero & calamitates in viam rectam reducebant, unde illud: *a Multiplicata sunt infirmitates eorum, postea acceleraverunt.*

2. Dicat, Dominum Deum, qui insinuat delicias suas esse cum filiis hominum, ambire ejus amicitiam & familiaritatem; sed, pro dolor! arceri muro alicujus iniquitatis quam videt in anima ejus; ait enim Itaias: *b Iniquitates vestrae dividerunt inter vos & Deum vestrum.* Tollenda ista divisio per accuratam peccatorum confessionem.

Peccatorum expiatio non modo ad animi, sed ad corporis etiam incolumitatem plurimum confert: sublata enim causa tollitur effectus. Id videre est in agro illo quem languor continuus duo de quadraginta annos apud probaticam piscinam attingebat: per sanato enim dicitur: *c Iam noli peccare, ne deterius tibi aliquid contingat.* Verbum istud, *jam*, indicat antea peccasse, quam incipit languorem

a Psalm. 115. b Cap. 39. c Ioann. 5.

incideret. Observat id, & observationis suæ meminit Innocentius III. in diplomate illo, quo cavet severissimè, ne medici prius corporibus quam Sacerdos animis curandis operam navent.

Nam cur

Quæ ledunt oculos festinas demere, si quod

Est animum, differs curandi tempus in ævum?

Non demoreris in errore impiorum, ait Ecclesiasticus c. 17. ante mortem confitere. Confiteberis vivens, vivus & sanus confiteberis, & laudabis Deum, & gloriaberis in miserationibus illius, quas nempe uberes experieris: sequitur enim: Quàm magna misericordia Domini, & propitiatio illius convertentibus ad se!

Hæc, aut his affinia afferri poterunt, ut æger ad spontaneam peccatorum confessionem adducatur,

Ubi hoc ab eo, Amicus fidelis obtinuerit; totus erit ut in illo, doloris sensum excitet, posita ante oculos Dei offensi majestate ac bonitate;

te ; offendentis verò, malitiã ac vitare.

Bene etiam æstimerur Divinæ Justitiæ zelus, qui neque cum Angelis peccantibus, neque cum Protoplastis dissimulaverit ; sed illos è cœlo ; hos verò, è terrestri paradiso, vel ob noxam unicam decurbavit. Tanto enim odio lethale peccatum prosequitur, ut inultum impunitumque sinat neminem, qui se eo contaminaverit. Addet plura quæ occurrent ad exaggerandum sive peccatoris ingratitude, sive peccati gravitatem.

Videndum tamen quatenus : ne pro contritione, desperationem excitet, utramvis in partem graviter peccari potest, vel nimis blanditiis fallendo agrotum ; vel intempestiva austeritate perterrendo.

Inter utrumque tene : medio tutissimus ibis.

Ad dolorem excitandum de peccatis, Sanctorum qui in eo excelluerunt exempla plurimum conducere certum

certum est: quare e sacris paginis adduci poterunt Davidis, Petri, Magdalena lacrymæ.

Vitæ item Sanctorum, ejusmodi exemplorum affatim suggerent. Placet unius Augustini meminisse. In ea ægritudine (ait Possidonius vitæ scriptor) quæ ei postrema extitit, describi sibi jussit Psalmos Davidicos, qui ad pœnitentiã pertinent, ipsosque quaterniones jacens in lecto, contra parietem positos, diebus suæ infirmitatis intuebatur & legebat, & jugiter ac ubertim flebat. Observanda hic, ait Cardinalis Bellarminus, duo illa verba, *jugiter ac ubertim flebat*. Non enim una die vel hora contritioni vacavit, sed per dies plurimos, sæpissimè ac copiosissimè peccata sua, licet à regeneratione sua, pauca & levia, deflevit & expiavit. Audite jam, quàm admirabili epiphonemate ultimam sanctissimæ vitæ periodum obfignaverit. Nemo, quavis sanctos, & perfectus, hinc, decedere debet, nisi sit ante de,

G 6 peccat

„ peccatis suis confessus, & Domi-
 „ nici Corporis viatico instructus.

Augustino assentitur Gregorius,
 „ l. 13. Moral. Electorum mentes,
 „ inquit, quò amplius aeterno Judi-
 „ ci appropinquare se sentiunt, eò
 „ ad discutiendos seipfos terribilius
 „ excitantur ac properant, quia pro-
 „ pinquum sibi iudicium jugiter su-
 „ spicantur.

De B. Paula scribit Hieronymus
 ad Eustochium, levia peccata ita
 „ planxisse, ut illam gravissimorum
 „ ream esse crederes. Quid ergo pec-
 „ catores de magnis sceleribus age-
 „ re debent, quando perfecti levia
 „ quoque delicta, quasi gravissima
 „ lugent? inquit Sanctus Isidorus.

S. II.

*Disponendus æger ab Amico fideli ad sa-
 crum Viaticum dignè suscipien-
 dum.*

Postquam æger, depositâ apud
 Sacerdotem peccatorum sarcinâ,
 non-

non nihil animum exhilaraverit, monebit eum fidelis Amicus, ut Dominum Deum in animæ suæ hospitalium, pœnitentiæ scopis jam emundatum invitet. Vocatoribus multis haud opus est, stat enim ad animæ ostium & pulsar, intraturus ubi aperueris; immò verò, quia cordis ei latebras per confessionem aperuisti, audi quid dicat: *a Intrabo, inquit, ad illum & cenabo cum illo, & ipse mecum.* Felix cœna, ubi datur cum tali convivâ, imò de tali convivâ convivari! illud est nimirum quod admirans Ecclesia, *O sacrum convivium,* inquit, *in quo Christus sumitur! recolitur memoria Passionis ejus, mens impletur gratiâ, & futura gloria nobis pignus datur.*

b Cardinalis Bellarminus ait hanc Antiphonam ægro proponendam, ut se dignè ad Venerabilis Eucharistiæ sumptionem comparet. Puncta in eâ quatuor sunt, quasi totidem

C 7 sacra-
a Apoc. 3. b Lib. 2. de arte bene
moriendi, c. 7.

sacratissimi convivii fercula, meditationis igne præcoquenda, & ut ea facilius ager digerat, Amico fideli prælibanda. Ad illa verba: *a* O *sacrum convivium, &c.* Consideret sacram Eucharistiam, dari viatoribus per modum cibi; ne deficient in via ad patriam cælestem, nec enim brevis aut facilis est e terris ad cælum via: *b* Surge, dicebat Angelus Heliæ, comede, *grandis enim adhuc restat via;* & quidem per desertum multis magnisque, periculis obnoxium. Et tibi, amice mi, *grandis adhuc restat via,* hostibus multis & latronibus infestissima, ideoque Servator tuus, ut ne animum desponderes, paravit in conspectu tuo mensam adversus eos qui tribulant te; ad hanc mensam ubi dignè accubueris, audacter dices cum Davide: *c* Si ambulaverò in medio umbræ mortis, non timebo mala, quoniam tu mecum es Domine. Erit tibi panis iste, quod gladius *d*

Gedeo-

a i. Punctum. *b* 3. Reg. 19. *c* Psalm. 22. *d* Iud. 7.

Gedeonis adversus Madianitas; vel
 quod gladius *a* Davidis adversus
 Goliath; erit denique veluti pano-
 plia quædam, qua bene armatus, in-
 trepidè feliciterq; cum tartareis ho-
 stibus dimicabis. Quamobrem *b* S.
 Cyprianus. Quos excitamus, in-
 quit, & hortamur ad prælium, non
 inermes & nudos relinquamus, sed
 protectione sanguinis & corporis
 Christi muniamus. Et cum ad hoc
 fiat Eucharistia ut possit accipien-
 tibus esse tutela, quos tutos contra
 adversarios volumus, munimento
 dominicæ, saturitatis munimus.
 Quare putas, S. Nicolaus Tolenti-
 nus, tam enixè venerabilè Eucha-
 ristiam expetebat? ut tanto, in-
 quit, viatico munitus, nõ deficiam,
 in via ad cœlestem patriam profe-
 cturus: & si ob demerita meã im-
 probus Belial, hostis meus, mihi
 occurrerit, possim fidenter dicere:
 Dominus mihi adiutor & ego de-
 spiciam inimicos meos.

2. Reg.

a 1. Reg. 21. b Epist. 39.

2. *Recolitur memoria Passionis ejus.* Ait enim Paulus : *a* Quotiescunque manducabitis panem hunc , & calicem bibetis , mortem Domini annuntiabitis donec veniat. Ideò autem voluit Dominus Passionis suæ jugum apud nos esse memoriam , quod in ea divitias nostras , facultates nostras , spes denique nostras omnes sitas , secundum Bernardum & Bonaventuram , habere debeamus.

b Beatus Hugo à Sancto Victore , tria in votis habuisse dicitur : 1. Ut cibus ejus ultimus esset Venerabilis Eucharistia. 2. Ut ultima ejus cogitatio , sive meditatio esset de Passione Domini nostri Jesu Christi. 3. Ut ultimum ejus verbum esset dulcissimum Jesu nomen.

Quidni & tu , ejusmodi vota concipias , oresque ut iis bonus Jesus annuat ?

3. *Mens impletur gratiâ.* Quod cibus corporeus est corpori , hoc panis iste qui de cælo descendit est animæ.
Ille,

a 3. Cor. II. *b* Surius 10. Sept.

Ille, membra omnia corporis, hic, animæ potentias omnes reficit, nutrit, novo replet vigore & corroborat. Memoria repletur gratiâ dulcissimæ recordationis beneficiorum Dei, ac præcipuè Dominicæ Passionis: Intelligentia repletur gratia fidei, quæ, & errores omnes abigit, rerum verò divinarum notionem ingerit. Voluntas denique hoc ipso alimento, impletur gratiâ ferventissimæ charitatis; quæ cum sit regina virtutum, in idem domicilium ceteræ attrahuntur non invitæ, quarum possessione non potest hominis mens non ditissima, beatissimaque apparere.

Ajunt Reginam Ægyptii Cleopatram, Nobiles non paucos qui bonis omnibus fortunisque everfi erant, in Antonii (cujus partes secuti fuerant) gratiam, mensæ suæ convivas adhibuisse, utque liberalitatis specimen singulare ederet, tantis eos opibus facultatibusque auxisse, ut mutata repente conditione, de miseris fœlices,

ces,

ces, de pauperibus divites apparent. Da ita esse: quid ad illam fœlicitatem divitiasque, quibus impletur mens quæ Christi corpore ac sanguine saginatur?

Impium sit terrena cœlestibus, æterna caducis comparare.

4 Denique, *futura gloria nobis pignus datur.* Quod promissum est, sine nota negari non potest, maxime quando ad adstruendam promissionis fidem pignus aliquod relatam est: Christus Dominus, in Eucharistia, futuræ gloriæ, quam promissit, pignus corpus suum dereliquit: quidni ergo, ad eam aspiremus? quisquis nobili hoc viatico instructus, viam universæ carnis ingreditur, iis merito accensendus est, de quibus Paulus: *a Spe salvi facti sunt.* Habent enim ad manum, non ramum illum aureum gratum Proserpinæ munus, sed Virginis filium, in quo sibi Pater æternus benè complacuit. Excludi felicitate æterna

non

2 Rom. 8.

PARS PRIMA. 55

non potest, quisquis æterno Patri
nobile hoc pignus repræsentaverit,
quod ad spei nostræ securitatem, Fi-
lius ejus nobis oppignoravit: illi au-
tem, pignus istud secum deferunt,
qui morientes Christo Domino,
charitatis nexu intime adunantur:
de quibus à Sancto Joanne dicitur:
Beati qui in Domino moriuntur: id est,
qui morientes Christo Domino, vel
uti membra capiti suo, charitatis
glutino copulantur. Dic ergo, sed
corde magis quam ore. *a Veni Domi-
ne & noli tardare. Descende Domine, pri-
usquam mariatum anima mea.* Ah! bone
Jesu, grandis adhuc mihi restat via,
quinam possim illam feliciter decur-
rere sine te, qui es via, veritas & vi-
ta?

*b Domine non sum dignus, ut intres
sub tectum meum, peccatorum fordi-
bus contaminatum, at, quis potest face-
re mundum de immundo conceptum semi-
ne, nonne tu qui solus es? c*

Do-

a Ioan. 4. b Matth. 8. c Iob. 14.

*a Domine, si vis, potest me mundare.
Tantum dic verbo, & sanabitur anima
mea. b*

§. III.

*Quid agendum presente Venerabili
Eucharistia?*

Vbi allata fuerit Venerabilis Eucharistia, si infirmitas valetudinis ullo modo permiserit, assurgat illicò, & in genua provolutus, illam, quam poterit humillime adorabit.

Quòd si morbi gravitas nullo modo patiatur ut æger surgat è lectulo, assurgat saltem si possit, inclinatisque cervicibus Deum suum præsentem veneretur.

Sæpè visus est Dominus Deus, morituris vires addere, ut in illo supremi temporis articulo, suum in illum amorem religionemque palam facerent. Id aperte testatus est S. Guilielmus Archiepiscopus Bituricensis,

a Matth. 8. b Luc. 7.

ēensis, qui, licet animam agere videretur, simul atque Deum Creatorem suum ad se adire cognovit non sine circumstantium admiratione, perinde quasi febris ac morbus jam omnis remisisset, de strato profiliens, concito gradu Servatori suo processit obviam, illumque flexis reverenter humi genibus, totusque lacrymis diffusus, quantā potuit animi corporisque demissione veneratus est, instantemque illi agonem suum commendavit.

Non ab similibus D. Hieronymi, in Deum suum ad se advenientem pietas & religio. Incredibile memoratus, quantis & ipse lacrymis suspiriisque ad Dei sui præsentis copiam anhelaret. De grabatulo suo & ipse festinus in terram desiliit, ibique sine molli culcitra, sine stragulis collocatus, cilicio suo dumtaxat operiri voluit, tum procumbens in genua, diras illas pectoris tunctiones crebrò repetens, jugi lacrymarum imbrem madidus, cœleste viaticum accepit, Christum-

stum-

Stumque sibi peregrinationis suæ
comitem adjunxit, dicens: *a* Cur nunc
tantum te humilias, ut pariaris a homi-
nem descendere Publicanum & peccato-
rem, & non solum cum illo manducare
vis, sed te ipsum manducari ab illo jubes.
Videbant nempe, Sancti illi, quas nos
non videmus, abditas in Venerabili
hoc Sacramento, opportunitates.

Afferri poterunt etiam exempla
Sanctorum, qui avidè muniri hoc
viatico expetierunt.

Agmen ducat Regina Sanctorum
omnium, quæ hinc ad cælum emi-
grare noluit, nisi cælesti hoc viatico
probè instructa, cujus votis filius e-
jus, Sacerdos & hostia, subscriben-
dum existimavit.

Neque Sancta Maria Magdalena,
admonita ad Cælum peteret, itine-
risque duces Angelos sequeretur,
iter illud ante ingredi noluit, quàm
Dominum Angelorum comitem ha-
beret: quare S. Maximinum Massili-
ensem Episcopum accersendum cu-
ravit,

a Euseb.

ravit, ut ab eo sacra synaxi impertiretur.

Ajunt Apostolorum Principes Petrum & Paulum, sacrum hoc viaticum ad Divum Joannem Chryso-
stomum attulisse.

Quid dicam de nobili illo Medio-
lanensium Præfide Ambrosio ? qui
cum divinisimum hunc panem desi-
deraret avidissime, neque deside-
rium præ morbi magnitudine aperire
posset, ecce tibi Honoratus Vercel-
lensis Episcopus, nocte concubia di-
vinitus admonetur, ut ejus æstuan-
tissimo desiderio, allatâ Venerabili
Eucharistiâ, faceret satis.

Non absimilem gratiam à D. Bar-
bara, quam sibi tutelarem delegerat,
obtinet B. Stanislaus à Kostka So-
cietatis Jesu.

Taceo de aliis, quibus omnibus
percensendis, Annales
bene multi, vix
suffici-
ant.

§. IV.

§. IV.

*Acceptâ Venerabili Eucharistiâ, quid
agendum?*

CONSIDERATâ nobilis hujus cibi dignitate, æger cum Ecclesia admirabundus exclamet: *O res mirabilis; manducat Dominum pauper servus & humilis!* Et cum Miphiboseth. *a Quis ego sum servus tuus, quoniam respexisti super canem mortuum similem mei.* Neque tamen ibi consistat, aut in sola consideratione Divinæ Majestatis ac humanæ vilitatis acquiescat, sed ad orationem & adorationem se convertat. *b Manduca verunt & adora verunt omnes pingues terra,* inquit Psalmographus. Per pingues terræ, intelliguntur qui pane hoc cælesti, qui pinguis est, Regibusque præbet delicias, laginantur.

ORÄ-

a 1 Reg 9. b Psalm. 21.

ORATIONES.

M Ane nobiscum Domine, quoniam
advesperascit, & *inclinata est*
jam dies. Sic est, mi Jesu, breviati sunt
 dies mei, & solum mihi superest se-
 pulcrum, non ullus est Josue qui
 properantem hunc solem *b* sistat, &
 diem extendat.

Dies præcessit & nox appropin-
 quavit, nox illa mortis tremenda:
 quare, ô fide custos hominum, non
 discedas a me: sed contra mortem
 peccatorum pessimam, dextera tua
 protegat me,

c *A* *resistentibus dextera tua custodi me*
ut pupillam oculi tui, sub umbra alarum
protege me.

Bone Jesu, per sacratissimam mor-
 tem tuam, da mihi bonam mortem.
 Da saporem intimum æternitatis, ut
 lætus, transitoria deseram.

Quando talem hospitem hospitio
 acceperis, ei latebras omnes animæ-
 que

a *Luc. 24.* *b* *Ios. 10.* *c* *Psalms. 16.*

que recessus omnes fidenter aperti,
sicuti patri, filia; sponso, sponsa. Dic
Patri, qui dives est, maximè autem
in miserationibus, ut pauperis filia
miseretur secundum magnam mi-
sericordiam suam. Si fidei lumine in-
diges, dic ei: *a illumina oculos meos, ne
unquam obdormiam in morte, ne quando
dicat inimicus meus, pravalui adversus
eum.*

§. V.

*Amicus fidelis excitare conabitur in agro
desiderium Extremae Vnctionis.*

Quando aeger, Medicorum judi-
cio, de vita periclitabitur, mone-
bit eum fidelis Amicus, ut ad supre-
mam cum morte Diaboloq; luctam
ineundam comparet sese; ideoque,
ut Athletam Christi decet, tempe-
stivè oleo sacro inungatur. Et pri-
mò, evellendus ei is serupus, quo
subinde anguntur aerrorum animi,
nimi-

¶ *Psalm. 12.*

nimirum , perceptâ semel Extrema
 Uctione, superesse nullam ad sani-
 tatem viam? & propterea differen-
 dam usque dum naturæ vires penitus
 prostratæ sint. Præstigiæ sunt illæ
 meræ , anilesque fabulæ. Tantum
 abest ut Sacramentum hoc corporis
 sanitati officiat , ut etiam illam in-
 staurer, & quidem ex vi suæ institu-
 tionis, sive, ut loquuntur Theologi,
 ex opere operato, si tamen ita supre-
 mus medicus animæ saluti judicave-
 rit expedire. Unde Concilium Ca-
 bilonense, sub Carolo Magno cele-
 bratum , loquens de sacra hac Un-
 ctione: Non parvi pendenda est e-
 ,,
 jusmodi medicina , inquit, quia ,,
 animæ corporisque medetur lan- ,,
 guoribus. ,,

Concilium verò Florentinum: E-
 jus effectus, inquit, est mentis sa- ,,
 nitas, & quantum expedit, etiam ,,
 corporis. ,,

Cardinalis Bellarmini opinio est,
 ideò rariore agros optatissimum
 hunc sanitatis fructum decerpere,
 D 2 quòd

quòd ferius ad hanc arborem accedant.

Narrat agrote Amicus fidelis, quod in Gemma Prædicantium tractat. 2. scriptum est. Anonymus, magnæ vir existimationis extremè æger, jamque à Medicis propè depositus, interrogatus, vellétne sacro oleo inungi : Nolite, inquit, nolite, talia loqui : nam omnes qui inunguntur, statim moriuntur : hæc ubi dixit, vivere desit, stultissimæ vaticinationis fidem, mendax alioqui vates, in se expertus. Cum verò feralli linteo insueretur, derepentè sibi redditus, elatâ voce, reclusisque oculis : quia, inquit, ab Extremæ Uctionis Sacramento ita abhorruerui, annos centum purgatoris in ignibus distinebor, reddendus haud dubiè sanitati. nisi salutarem olei sacri medicinam respuissem : sacra enim Uctio non est, ut ego malè opinabar, mortis acceleratio, sed dilatio. Sic locutus iterum vivere desit.

Nar-

Narrat Joannes Nider, Ruperum quemdam qui circa annum millesimum quadringentesimum Imperii habenas moderabatur, stultissimæ hujus opinionis aspergine non leviter tinctum fuisse; at nec ipse impune: tam multis siquidem, tam gravibus, tam molestis, ex eo tempore torqueri scrupulis cœptus est, ut propius nihil fuerit, quam ut, non modò de corporis, sed & de animæ salute deturbaretur: verùm in tempore adfuit Dei favor, & Amici fidelis industria, a quo tandem inductus est, ut & hanc sibi spirituales medicinam pateretur adhiberi. Ut autem Sacramenti hujus sacras cærimonias oculis usurpavit, audivitque orationunculas pietatis ac religionis plenissimas, quæ pro decumbentis salute recitantur, enimverò se ipse incusans, ô me bardum, inquit, & imprudentem, qui orationes tam pias & tam salutare audire hæcenus neglexerim: noscat Deus insipientiæ meæ. Et verò ignovit, vitæque an-

nos insuper non paucos indulfit, quibus imperium suum superstes sospesque feliciter administravit.

Ecce quantum in tempestitiva Sacramenti hujus susceptione præsidii, quantum in neglectu periculi!

B. Elzearius Ariani Comes, mirificè capiebatur cæremoniis orationibusque adhiberi solitis in hujus Sacramenti administratione, maxime cum audiret melleas illas voces, in quibus Sacramenti forma tota consistit, *Per istam sanctam Vnctionem & suam piissimam misericordiam, indulgeat at tibi Dominus quidquid per visum, gustum tactum, &c. deliquisti.* Neque verò steriles exsuccæque sunt voces istæ, quod enim sonant, operantur, nisi fors aliunde, id est, à suscipiente, obex opponatur.

Videremus hoc, si Mariæ Ogniacensis oculos haberemus: hoc enim, prærogativâ quadam, ei concesserat sponsus suus, ut quoties cæremoniis hujus Sacramenti præses adesset, quid sibi vellent illæ, quidve in suscipi-

cipi-

cipientis anima designarent, clarissimè intueretur. Videbat autem sepi-
simè Jesum Christum è solio caelesti
in moribundi conclavè, innumera
Angelorum Sanctorumque stipatum
multitudine, descendentem; an ut
spectator esset otiosus? minimè gen-
tium Laboranti animos interdum
addebat, interdum corpori vires
sufficiebat, & dum oleo ungebatur,
oleo alio spiritualis lætitiæ animam
perfundeat: subinde autem, Divi-
nitatis suæ radios tam micantes vi-
brabat, ut iis quasi fulguri infernæ
stygis Tenebriones, in suum illud
immane chaos, citius quàm olim in
porcos abderent sese, aut in mare A-
cheronticam præcipitarent; quibus
periculis perfunctus æger, bono Je-
su gratias agebat, & salutis suæ secu-
rior, in optatissimum misericordiæ
ejus sinum, spiritum exhalabat.

Quod in aliis mirata in se reipsa
experta est. Tandem enim aliquan-
do à B. Virginè admonetur ut sese ad
hujus sacrae Unctionis susceptionem

compararet. Matrem secutus Christus Dominus, & ecce salutifera crucis labarum gestitans, illud adimum lectuli depauxit, sacrosque alios ritus adoratus est: quorum intelligentiam, Ogniacensem illam Virginem Spiritus Sancti interna Unctio explicatè magis erudiebat.

Narrari etiam poterit, ad ægrisolatium, quod B. Lydvina contigit.

Cum aliquando Virgo Lydvina, contemplationis alis, terrâ altius animum erexisset, tantum de repente terræ, terrenorumque subit fastidium, ut mirum quam ardentem cum Paulo dissolvi cuperet, & esse cum Christo sponso suo. Sponsæ votis sponsus annuit, & ecce tibi glorioso Dominicæ Resurrectionis die, benè manè videri Christum & Matrem ejus cum Angelis Sanctisque plurimis, quasi ad inusitatum aliquod spectaculum advenisse: cælum ipsum, tot erant numero, descendisse dices. Jacebat ipsa languebatque non tam morbi dolore, quam Dei sui videndi desi-

desiderio, cum ecce tibi lectuli spon-
dam dexteram Christus, sinistram
Maria occupat; partes alias Angeli,
aliique Caelites in coronæ modum
ambiunt. *Quis tibi nunc, Virgo, cernenti
et alia sensus:* gaudet in sinu scilicet, rei-
que novitate tacita obstupescit. Sed
immanè quantum aucta est admira-
tio, ubi in tugurioli sui meditullio,
mensam parvulam adspexit, egregio
peristromate convestitam, in qua
Sacrosanctæ Crucis signum affabrè
elaboratum, & ante illud, cereus è
ceravirgine, cujus lumen latè locum
omnem luce meridiana clarius illu-
strabat. Videre erat præterea in illa
mensa vasculum, sed ita clausum, ut
difficulter quid in eo esset conjici
posset. *Quid non sentit amor?* de odore
& forma, consecrati olei pyxidema
Lydyvina agnovit. Tum verò gesti-
te, & quantum attenuata dolore
membra patiebantur subsultare præ
gaudio: tempus advenire, & non pro-
cul augurat est, quo, oleo hic inuncta
in misericordia, oleo postmodum cæ-

D 5

lestis

lestis lætitiæ perfundatur. *Vix ô! vix
jam sua gaudia differt*: unus tamen so-
licitam non parum angit scrupus,
quis hoc tandem, triste dicam? imò
dulce subeat ministerium? obibit il-
le, quid desideria pauperum solitus
est exaudire. Mirum dictu, Christus
ipse vestibus indutus sacerdotalibus
operi manum ad movet, sensuum or-
gana, Ecclesiastico ritu bonus pastor
inungit; dein, cereum sacrum manu
sua Lydvinae manibus inserit; quæ,
cum à morbo debiliores essent,
quàm ut illum commodè sustine-
rent, matri annuit, ut illam secum
adjuvet, & nequam cæremoniarum
partem omittat, osculandam ei cru-
cem suam exhibet, verbisque melle
magis melleis, ægram consolatur:
Tandem, tandem boni Pastoris mu-
nere ad amissum perfunctus, promit-
tit fore ut post duos, summum, dies,
exantlatis humanæ navigationis æ-
rumnis ac laboribus, in æternæ bea-
titudinis portu lætum ille, & Cæli-
bus omnibus notum celeusma con-
cinnat:

cinna: Alleluja, Alleluja, Alleluja.

Et dubitabimus quam Deo gratum, quam nobis salutare sit Extremæ Uctionis Sacramentum, cujus cæremoniis IESUS & MARIA tantoperè delectantur?

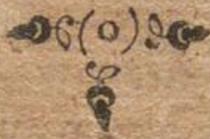
Iis qui tarditati suæ, in suscipienda Extrema Uctione, patrocinium petunt à voce illa *Extrema*, quasi usurpanda non sit nisi in ultimo necessitatis articulo; dicat Amicus fidelis, veteribus Christianis in more olim positum, ut in Sacramentorum administratione, Extremam Uctionem Eucharistiæ præmitterent. Probare id poterit ex Laurentii Surii tomoprmo, in vita S. Guilielmi Archiepiscopi Bituricensi, qui vixit tempore Innocentii III. in qua sic legitur: Uctionis Sacramentum humiliter ac devotè suscepit. Eo percepto, Sacrosanctam Eucharistiam, sibi porrigi instantissimè postulavit, ut tanto itineris ducem unitus, possit securus hostium cuneos penetrare. Id ipsum habetur de S. Mala-

Mala-

Malachia in vita ipsius à S. Bernardo
conscripta.

Idem videtur doceri posse ex vita
S. Ambrosii & S. Joannis Chryso-
stomi, qui in extremo vitæ articulo, di-
cuntur Eucharistiam sumpsisse, &
statim expirasse. Cur ibi nulla men-
tio Extremæ Unctionis? antea nem-
pe inuncti fuerant quàm viaticum
acciperent. Id insinuat Cardinalis
Bellarminus lib. 2. de Arte benè mo-
riendi, cap. 7.

De hujus Sacramenti dignitate
ac utilitate fusius diximus
in libro nostro de Ar-
te item be-
nè mori-
endi.

CAPUT

CAPUT III.

*Quo modo solari egrum animare debeat
Amicus fidelis in difficultatibus ac mo-
lestis morbi tempore occurrentibus.*

§. I.

*Quo modo animandus eger adversus dif-
ficultates, quas habet ut se comparet ad
mortem.*

Bene, prudenterque orabat Pro-
pheta, cum diceret: *a Cum dese-
terit virtus mea, ne derelinquas me. Cum
enim dolorum aculeis attritæ vires,
& vividæ mentis acies retusa, atque
adeò ratio ipsa quasi prostrata est, tū
demum stygius ille juratusque hu-
mani generis hostis ideò longe quàm
antea, ferocior est, quòd videat su-
premum hoc sibi fore cum inimico
certamen, in quo, nisi vincat, vin-
cendi in posterum spes omnis & oc-
caso præcisa est. Hic enim est ulti-*

mus humanæ vitæ, veluti fabulæ, a-
ctus, qui, vel æterna felicitate, vel
æterno animæ exitio concludetur.
Ut mirum non sit, veteratorem il-
lum, cui nomina mille, mille nocen-
di artes, nullum non movere lapidē,
quo miser homuncio in decretorio
extremæ diei momento, quasi
navis in portu naufragium patiatur,
a *Va terra & mari* (clamat Joannes,
quia descendit diabolus, ad vos habens i-
ram magnam, sciens quod modicum tem-
pus habet. Eò impensius nobis ani-
mandus est æger, conandumque au-
te omnia ut moriendi necessitatem
patienter ferat : *Levius sit patientis
quidquid corrigere est nefas.*

1. Dicat Amicus fidelis nos à Deo,
gratis quidem vitam accepisse, sed
hac lege, ut eam reposcenti, omni
temporis momento redderemus.

2. Consideret feralem hanc mor-
tis legem jam inde a primis mundi
incuvabulis, in omnes omninò Ada
posterorū latam esse. Quam legem, n-
nesci

nesciremus, vel temporis vitio obli-
visceremur inculcat Apostolus ad
Hebr. c. 9. *Statutum est hominibus semel
mori.* Te igitur hominem esse me-
mineris & queri desines. Ideò nimi-
rum provida Mater Ecclesia, quo-
tannis filios conditionis suæ admo-
net, cum eos ad domum pulveris re-
mittit, dicens: *Memento homo quia pul-
vis es, & in pulverem reverteris.*

Videtur rerum natura quod gra-
vissimum fecit, commune fecisse, ut
crudelitatem fati consolaretur æ-
qualitas: quis autem queri possit in
ea conditione se esse, in qua nemo
non est? a

Non igitur à viro prudenti me-
tuenda est mors, sed quam ratio-
ne perferri debeat & subiri, mature
prospiciendum, ut cum venerit il-
lius hora, interriti illi occurramus.

Nemo tam imperitus est, in-
quit idem Seneca, ut nesciat sibi,
quandoque moriendum, tamen,
cum prope accesserit, tergiversa-

E 2

TUR

Seneca.

„tur, fremit & plorat. Quid fles mi-
 „ser, quid trepidas? omnes hae ne-
 „cessitate ducuntur: eò ibis quò
 „omnia eunt, ad hanc legem natus
 „es: hoc Patri tuo accidit, hoc ma-
 „tri, hoc majoribus, hoc omnibus
 „ante te, hoc omnibus post te. Quã-
 „tus te populus moriturorum se-
 „quetur, quantus comitabitur?
 „multa millia hominum, hoc ipso
 „momento quo tu mori dubitas, a-
 „nimam variis mortis generibus e-
 „mittunt. An non putabas te ad id
 „aliquando perventurum, ad quod
 „semper ibas? Hæc omnia, aut seor-
 „sum ex his aliqua moribundo sug-
 „geri poterunt. An author displicet?
 sanctiorem accipe.

Non durum putemus quod uni-
 versos manet, inquit Ambrosius,
 quid absurdus, quàm ut id quod
 scias omnibus esse præscriptum, quasi
 speciale deploras? aut quid impru-
 dentius quod futurum scias, id cum
 acciderit ferre non posse? non est

gravis

Ambt. l. i. de fide Resurr.

gravis subeundus mœror secundum naturam, ne excellentiorem aliquam naturæ conditionem nobis arrogare videamur, aut communem recusare.

3. Dicatur Ergo Divinæ Providentiæ oculos esse nostris longè perspicaciores, eosquæ videre clariùs quid animæ nostræ rationibus magis expediat, nos igitur Deo fidèter committamus: ille, ut in hanc vitæ militiam veniremus, quando voluit, signum dedit, quando receptui, signum alterum dare voluerit, nec gravare, nec cunctanter pareamus. Benè libranda est ista Chrysoſtomi assertio: Boni, inquit, tunc decedunt, ex hac vita cum meliores sunt:,, mali verò, cum minus mali quàm,, futuri essent si diutius viverent.

Quid est amabo, quamobrem tantoperè mortem metuamus? An quia *linquenda tellus, & domus, & placens uxor?* sic existimo audio enim morientem moriendo morti improperantem: à *Sicc. ne separas amara mors?*
 2 I. Reg. 15. Eccl. 41. E 3 ô mors.

*o mors. clamat alter, quam amara est
 memoria tua homini pacem habenti in
 substantiis suis. sive sint illæ divitiæ,
 sive honores, sive voluptates, sive
 uxor, sive liberi, sive amici, sive
 alia ejusmodi, quæ vitæ amatores
 appellant bona. Nimirum, quod im-
 pensius aliquid diligitur, hoc gra-
 vatiùs relinquitur. Si quid miraberis,
 pones in vitis. Quare non audimus
 Joannem? a Nolite, ait diligere mun-
 dum, neque ea quæ in mundo sunt. Mun-
 dus enim transit & concupiscentia ejus; qui
 autem facit voluntatem Dei, manet in æ-
 ternum. Profectò si rerum mundana-
 rum pretia, brevitatem temporis & sti-
 memus, vilissima sint oportet, quæ
 non horam, nec momentum habent
 certum.*

Apud Judæos, quoniam contra-
 ctus ex legis præscripto ad certum
 diem præfiniebantur, quo temporis
 intervallum erat minus, hoc levior
 erat rerum indicatura. Quanto igitur
 viliora nobis esse debent munda-
 na

a 1. 10. 2.

na omnia, tam fluxa, tam brevia, tot casibus obnoxia? & ut casus nullus eripiat, avara mors, velimus, nolimus; pro certo nobis ereptura est.

4. Aperiendus est potius alter animi oculus, & considerandum sedulo, quantis nos, quam gravibus incommodis, ærumnis, & calamitatibus mors absolvat. *Homo natus de muliere brevi vivens tempore repletur multis miseriis*, inquit Jobus. ,, A quibus cum mors absolvat omnes, ait, Ambros paucos tamen delectat: ,, sed non hoc est mortis vitium, sed, nostræ infirmitatis, qui voluptate, corporis & delectatione vitæ hujus capimur, & cursum hunc consummare trepidamus, in quo plus, amaritudini, quam voluptatis, est. Cyprianus verò, quid aliud inquit in mundo quam pugna, quæ adversus Diabolum quotidie geritur? assidua nobis est cum avaritia dimicatio, cum impudicitia, cum ira, cum ambitione: si avaritia pro-

strata est, exurgit libido; si libido
 cumpressa est, succedit ambitio; si
 ambitio contempta, ira exasperat,
 inflat superbia, vinolentia invitat,
 invidia concordiam corrumpit, a-
 micitiam zelus abscindit, &c. sub-
 dit postea: Et tamen delectat hic
 inter Zabuli gladios diu stare,
 cum magis concupiscendum sit
 ad Christum, subveniente citius
 morte, properare. Notum est il-
 lud Salustii: in luctu atque mise-
 riis mortem ærumnarum requirere,
 non cruciatum esse duco. Censeat
 hoc, absque Christo, Salustius, &
 non censeat Christianus? Atqui de
 hoc, non item de illo canit Prophe-
 ta Regius: a *Cum dederit dilectis suis
 somnum, ecce hereditas Domini filii mer-
 ces fructus ventris.* Id est, cum Domi-
 nus Deus fideles Christianos, cha-
 ritatis vinculo colligatos, ideoque
 sibi dilectos, ad mortis usque confi-
 nia, tam suaviter deduxerit, ut mors
 placidissima somno quem morti vi-
 dea-

Psal. 125.

jussus est, cum suo illo flammeo versatilique gladio, & sanctè deinceps morientibus liberum in cælos aditū permittere. Est ergo, est unde cum Davide lætus concinas: *Latus sum in his quæ dictæ sunt mihi, in domum Domini ibimus, & quidem absque mora, nisi quam tu ipse attuleris.*

In morte carcer panditur, quid trepidas exire? huc usque captivus detinebaris, nunc liber eris, nunc patebit carcer, evola. Carcerem suum nemo sanus amat.

Illud saltem à te modò impetrè, ut Domini Dei tui voluntati sicut servum decet, te lubens accommodes, in utrumque paratus, seu vitam vivere longiorem, seu vitam quam primùm defungi.

Immo verò Divinæ Bonitati grates age maximas, quòd immerenti tam longam vitæ usuram concesserit, spatiumque indulgeat etiamnum, quo præteritos annos, ante plangas paululum, quàm viam universæ carnis, sive terræ mortis opertæ caligine ingrediaris. s. Vo-

5. Volvat itidem animo, quàm
multi vitam à primo limine vix salu-
tave in: quàm multi in adolescentiæ
juventutisque flore defloruerint.

*Sic ego, sepè rosas, sic vda papavera
vidi,*

*Candida sic primo lilia vere mo-
ri.*

Perat ab ægro an non multos coæ-
vos, sibi que familiaritate aut sangui-
ne junctos noverit, qui jam pridem
ex hac luce subtracti sint. Pellantur
istæ ineptiæ penè aniles, inquit,
Cicero, ante tempus mori mise-
rum esse: quod tandem tempus?
naturæne? at ea quidem dedit u-
suram vitæ tamquam pecuniæ nul-
lâ præstitutâ die. Quid est igitur,
quod querare si repetat cum vult?
ea enim conditione acceperas.

Cato senior, apud Ciceronem, di-
cebat senectutem eo nomine jucun-
dam sibi videri, quòd propiùs ad
mortem accederet, spemque certam
faceret aliquando tandem in portum
longa navigatione veniendi.

Sæpè cogitandum est, nos non habere civitatem æ permanentem, sed futuram inquirere.

6. Audio quid dicas: velim idèd mihi vitam prorogari ut melior evadam.

Cave ne vita longior faciat te deteriore. Natura nostra ad malum multò quàm ad bonum proclivior: idèdque metus major esse debet minoris frugis, quàm spes majoris; non refert quàm diu vixeris, inquit Seneca, sed quàm bene. Accidit autem plerumq; inquit Augustinus, ut qui crescit ætate, crescat & iniquitate.

„ Ambrosius autem: quid tanto-
 „ perè, inquit, vitam istam desideramus in qua
 „ quantò quis diutius fuerit, tantò majore oneratur sarcinâ peccatorũ. Sufficiat diei malitia sua. Eius est diu in mundo vel-
 „ le manere, quem mundus oblectat, quem sæculum blandiens at-
 „ que decipiens illecebris terrenæ voluptatis inritat: b Por-

Heb. 13. b Cypria

10

rò cum mundus oderit Christia-
num, quid amas eum, qui te odit?
& non magis sequeris Christum,
qui te redemit & diligit?

An nescis signum esse divini amo-
ris, citò eripi è medio iniquitatum?
audi Scripturam: a *Quia placens Deo
factus est dilectus, & vivens inter peccato-
res, translatus est: raptus est ne malitia
mutaret intellectum ejus: placita erat Deo
anima illius, propter hoc properavit educe-
re illum de medio iniquitatum.*

Hæc, & similia solatio esse pore-
runt acerba morte decedentibus,
maximè si bene apprehenderit vi-
tam breviorē posse esse animæ ma-
gis salutarem.

Ludunt in cæli viridariis, palma &
coronis nobiles innocentes pueruli,
quos lucis primo in limine Christi
insecutor sustulit ceu turbo nascent-
es rosas. Quis novit an vita prove-
ctior aliquos è floribus illis non de-
cuteret?

E 7

Quid

a Sap. 4.

Quid Agneti virgini tenerrimæ
 annus decimus tertius obfuit? quid
 Catharinæ decimus octavus? Sem-
 ,, per dies paucierunt, si illos nu-
 ,, meraveris, inquit Seneca, nec mo-
 ,, rá sit vita beatior, sed longior,
 ,, Quantò satius est non aliorum an-
 ,, nos computare, sed suos benignè
 ,, æstimare & in lucro ponere: hoc
 ,, me vitæ tempore dignum judica-
 ,, vit Deus? satis est? potuit plus, sed
 ,, hoc quoque beneficium est.

— a *Exacto contentus tempore vita.*

Cedat, uti conviva satur.

7. Quod si Sanctorum oculos ha-
 beremus, longè aliam de morte o-
 pinionem conciperemus. Quid Pro-
 pheta Regius? Quid Paulus? *Hes-*
mih, inquit ille, *quia incolatus meus*
prolongatus est! hic verò: Cupio dissolvi
& esse cum Christo.

,, O vita longa! nimiumque lon-
 ,, ga! ubi non vivitur, aiebat gemens
 ,, Terefia. O mors quæ vitam par-
 ,, turis! quis te jure metuat, eum vi-

CAM

a *Horas.*

tam parias? quidquid querantur,,
 vitæ amatores, quàm longa est,,
 hominis vita! brevis est, fateor, &,,
 si res benè suis momentis expen-,,
 datur, brevior est quàm ut tantil-,,
 lo tempore homo mereri possit tã,,
 longam beatitatis æternitatem;,,
 longa tamen ei, cui sine Deo suo vi-,,
 vere mors est continua, & non vita.

Mors Christianis ludus est, inquit
 Prudentius: Et ne ullus ludum hunc
 expavesceret, ita cecinit:

a Non est credite, poena quàm videtis

Qua puncto renuit, citata transit,

Nec vitam rapit illa, sed reformat.

Siquidem optimo cuique idem feli-
 citatis principium est, qui finis mor-
 talitatis.

Pater Suarez, moriens dicebat se
 mortis imaginem contemplari, & si-
 bi longè pulcherrimam videri.

Catharina Genuensis ita mortem
 non abhorrebat, ut eam, quibus po-
 terat verborum blanditiis quasi
 procaretur: mors suavis, mors for-
 mosa,

a Prudentius.

2, mofa, mēne ergo unam delegifti in
 2, quam parcendo tam crudeliter de-
 2, ſævires? cæca ſis licet, videre ta-
 2, men haftenus potes, quàm ego te
 2, efflictim depeream. Pace tua dix-
 2, rim hoc unò peccas graviter, quæ-
 2, rentes te, tuamque operam incla-
 2, mantes ſurda aure præteritis, te
 2, verò remis velisque fugirantes, uſ-
 2, que & uſque, moleſta inſequeris,
 2, uſque dum aſſequeris.

§. II.

*Quomodo Amicus fidelis agrum animæ
 ad fortiter ferendos ſuperandosque
 morbi dolores.*

VT morbi diuturnitate corpuscu-
 li vires minuntur, ita creſcunt
 dolores, languentemque ita miſerè
 interdum diſcruciant, ut variis que-
 rimoniis impatientem animum pro-
 dat: faciendæ & huic morbo medici-
 na.

Vllāne præſentior eſſe poſſit eā
 quam

quam nobis præscribit medicus cælestis? a *In patientia vestra possidebitis animas vestras.* Quasi dicat; hæc una virtus est, quæ vos hîc, & in cælo, compositis passionum fluctibus in tranquillam animarum vestrarum possessionem immittet.

Ad hujus virtutis amorem & exercitium, ita nos hortabatur Cyprianus: Sit licet rei familiaris amissio, sit de infestantibus morbis assidua, & cruenta membrorum vexatio, sit de uxore, de liberis funebris & tristis avulsio; non sint tibi scandala ista, sed prælixa, non debilitent, aut frangant Christiani fidem, sed, potius ostendant in colluctatione, virtutem, cum contemnenda sit, omnis injuria malorum præsentium, fiducia bonorum futurorum. Conflictatio in adversis, probatio, est virtutis, sicut scriptum est, *vasa figuli probat fornax, & homines justos tentatio tribulationis.* b Hæc & plura in hanc rem ibidem, Cyprianus.

a *Luc. 21.* b *Ser. de morte,*

Solet

Solet figulus vasa sua primò quidem, fornacis ignibus committere: deinde, àn excocta sint, virgula, vel inflexo saltē digito explorare; quod si sonum clarum & suavem reddiderint; bona, si fuscum aut raucum, mala judicat. Ita Deus olim, vas suū electionis Paulum periclitatus est; spirantem minarum ex equo deiicit, terræ affligit, gravi cæcitatibus virgâ percutit: quid ille, interim? a *Domine quid me vis facere?* Ecquid de sono verum vas electionis agnoscitis? Quid Jobus à planta pedis, usque ad verticem capitis, ulcere pessimo percussus? *Sicut Domino placuit, ita factum est. Sit nomen Domini benedictum.* O sonum omni vocum instrumentorumque musicorum harmonia suaviorem!

Non ita Ochozias, Rex Samariae, qui, cum in morbum incidisset, graviterque doleret ex pedibus, ite, ait, consulite Beelzebub, Deum Accaron, utrum vivere possim de
infr-

a *Act. 9,*

infirmirate hac. Consulite Beelzebub ! ô sonum ingratum nimis & insuavem !

Et Julianus Apostata, lanceâ, incertum unde, transverberatus : *Vicisti, inquit Galilae vicisti.*

a — *Sonat & illa vitium percussa, malignè*

Respondet viridi non coacta fidelis limo

Illi nempe, vasa erant in honorem, in pulcherrimo cælestis aulae abaco collocanda : hi verò, vasa in contumeliam, brevi infringenda, & in infernae domus sterquilinum abjicienda : b *Tamquam vas figuli confringes eos.*

Ochoziam imitantur, qui morbis à Deo percussi, Pythones & Pythonissas consulunt, sibi que nescio quibus præstigiis ac superstitionibus illudi patiuntur, sed caveant ne Ochoziæ, cujus impietatem Apostasiamque æmulantur, similem exitum sortiantur.

2. Co-

a *Persius* b *Pf. 2.*

2. Cogitet æger peccata sua pœnas acerbiores promereri, dicatque cum Michea : a *Iram Domini portabo quia peccavi ei.* Vel cum Jobo : b *Pec-
cavi, & verè deliqui, & ut eram dignus non recepi.* Et cum Augustino : *Gravius est quod commisi, levius est quod tolero.*

3. Dicat impatientiam non levare, sed aggravare dolorem, & quod magnificandum, tollere meritum magnum : quare ergo pariendi necessitatem non convertit in merendi opportunitatem ? Consilium illud est Chrysofomi, ut patiatur æger cum merito, quod nihilo minus sine merito passurus est.

Vis scire quantum sit patientiæ meritum ? c *Id quod in presenti est momentaneum & leve tribulationis nostræ, æternum gloriæ pondus operatur in nobis.* Idem ad Rom. d *Non sunt condignæ passiones huius temporis ad futuram gloriam quæ revelabitur in nobis.*

4. Dicar, unius digculæ laboribus
a Mich. 7. b Job. c 3. 2. Cor. 4. d Rom. 8.

ribus redimi labores longè graviores, anno toto tolerandos in purgatorio. Et hoc est quod insinuat Ezechiel: *a Diem pro anno dedit tibi.*

Adde hominem, dum hic patitur, non modò luendam in altero sæculo pœnam expungere, sed insuper gratiæ novæ accessionē promereri; post mortem verò, ultrices illæ flammæ ita peccati rubiginem excoquunt, ut gratiæ adjiciant nihil: ibi enim satis patiendi dumtaxat, & non etiam merendi locus est.

3. Quando foruli sive loculi sacris imaginibus vel statuis capiendis, ædiculæ in modum ædificantur, debent & ipsæ imagines sive statuæ loculamentis suis adaptari; proinde dedolari & perpoliti: audi quo modo: *Tusionibus, pressuris expoiti lapides suis coaptantur locis per manus artificis, disponuntur permanjuri sacris ædificiis.* Ubi ergo doloris aculeos senseris; malleos putæ, vel forfices, quibus loco

a Ezech. 4.

loco tuo adaptaris. Quid acutas quereris? bene potius ominare de loci, quem in caelo occupaturus es, sive magnitudine, sive splendore.

6. Accidit non rarò, ut tunc maximè, Dominus Deus malleorum ictus ingeminet, cum morti sumus viciniore, videt nimirum opifex faberrimus, operi suo deesse aliquid ad perfectionem, ideoque manum extremam adhibet; tunc consilium divinum, idea sua intervertas? Imitandus est tibi Christus Jesus Servator noster, qui, ubi horam suam ex æterni Patris voluntate advenisse comperit, *a Ut cognoscat mundus, inquit, quia diligo Patrem, & sicut mandatum dedit mihi Pater sic facio. Surgite, eamus: quònam bone Jesu? ad flagella, ad spinas, ad crucem, ad mortem: dictum, factum. Hæc est hora vestra, dixit militibus tortoribus suis; tragædiæ quam occæpistis, læctuosum ut so-*

a Ioan, 14.

let, in Calvariæ theatro finem imponite, quando ita Patri meo libitum est, vestris ego non tantum jussis & imperiis, verum etiam nutibus exarum obsequar, utriusque me accommodabo. a *Aspice & fac secundum exemplar quod tibi in monte monstratum est.* Vitæ tuæ sive comœdia, sive tragœdia breviter terminanda est, passio tua, ut sic dicam, tamquam ultimus fabulæ actus instat. Ad sunt præmissi satellites divinæ voluntatis executores: quæris quinam illi? catarrhus ille qui fauces invasit; tussis illa quæ intestina convellit; febris illa tam ardens quæ vires exedit; aqua illa intercus quæ animam repentinè extinguit, arenosus ille calculus tam crudelis, morborum denique alii, numero plurimi, acerbitate singulares, satellites sunt, quibus Deus mandavit de te, nempe ut, tristi licet ministerio suo, passioni sive morti tuæ promovendæ operam prærent.

Mor-

Exod. 250

Mortem, ais, non recusas: cur ergo dolores ministros ejus tanto perere averfari? mortem morbus præcedit, morbum dolor comitatur, morbum doloremque non minus affert naturæ lex atque conditio, quam ipsam mortem: eum ergo qui sive morbo, sive dolori nimium oblectatur, certum est, ait Cicero *a*, naturæ repugnare, quid autem aliud naturæ repugnare, quam cum Diis (dicamus nos, cum Deo) bellare? Tu ergo, si sapias, dolores tuos Christi doloribus, & mortem tuam morti ejus arctissima voluntatum consensione agglutinabis, & quantumvis myrrhæ & aloës calici passionis tuæ admisceat, querimoniis abstinebis, Dicas potius:

Bone Jesu da mihi hanc gratiam, ut in hac qualicumque visitatione tua, fructus & proventus, quem desideras, consequatur; neque impatientia vel ingratitude mea impediat: tuam, spero, manum porriges

a Lib. de Senect.

ges in firmo mihi, meque sicut Petrum Apostolum, cum mergi coepisses, ex marinis fluctibus, potenti dextera eripies, ne sub hac cruce labascam & concidam.

§. III.

*Quomodo Amicus fidelis agrum iſtū
vet in tentationibus contra fidem.*

Compertum habet (ut est astutissimus) animarum nostrarum juratus hostis, nullis machinis & edificium quodvis facilius dirui posse, quam si fundamentum ejus labefactetur: eo enim vel subverso penitus, vel graviter convulso, quidquid tandem fabricæ superstrueretur, vel ex tempore pessum eat, vel cum tempore ruinam trahat necessum est. **A**edificii spiritualis atque ad eam salutis æternæ basis & fundamentum fides est, Christiano homini tam necessaria, ut sine ea frustra salutem

speret : a Sine fide enim impossibile est
 placere Deo. Idcirco non cessat sty-
 gius ille Venerator, cuniculos suffo-
 dere, occultasque moliri insidias,
 quibus fidem, religionis nostræ ful-
 cimentum, vel penitus subruat, vel
 robur ejus ac firmitatem, aliqua sal-
 tem ex parte labefaciet. Eò ergo
 machinamenta sua omnia dirigit, ut
 hominem à tutissima fidei statione,
 in periculosissimum vacillationis
 pelagus præcipitem agat. Quare per-
 plexas modò quæstiones, de anima-
 rum immortalitate, deque corpo-
 rum resurrectione objicit, modò de
 sanctissimæ Trinitatis, de Venera-
 bilis Eucharistiæ, arduisque aliis
 orthodoxæ fidei mysteriis, quæ om-
 nia, vel ad diffidentiam, vel ad de-
 sperationem solitus est detorquere.
 Vide ergo, quibus armis instructus,
 cum antiquo hoc & multarum pal-
 marum gladiatore, in arenam des-
 cendas. Egregiam olim D. Paulus,
 in veritatis officina, panopliam pro-
 eudit, cum diceret Ephesius b *Induite*
 a *Heb. ii. b Ephes. 6.*

est vos armaturam Dei, ut possitis stare ad-
 versus insidias diaboli. Præfert deinde
 veritatis cingulum, lorica[m] justi-
 tiæ, calceamenta Evangelica, ga-
 leam salutis & gladium spiritus,
 quod est Verbum Dei. Sed ego illud
 armaturæ genus amplector in pri-
 mis, quod & Paulus ceteris etiam
 videri possit præferre, ait enim: *In*
omnibus sumentes scutum fidei, in quo pos-
sitis omnia tela nequissimi ignea extingue-
re. Illud, illud est scutum, cui simi-
 le nunquam habuit, nec vidit *Clypei*
Dominus septemplicis Ajax. Scutum
 illud Christianum pectus constan-
 ter obarmet, nullum enim telorum
 genus, cui non utiliter oppugnatur.
 Hoc sonant verba illa: *in omnibus,*
omnia tela, &c.

Visus est & D. Petrus armorum
 sacis suggestisse, dum contra leonem
 rugientem, induendum hoc fidei
 scutum indicavit. a *Adversarius vester*
Diabolus, inquit, tamquam leo rugiens,
circuit quarens quem devoret, cui resistite
fortes in fide. Quasi, cum Paulo diceret
 a 1. Pet. 5. F 2 omni-

omnibus telis nequis sumi igneis, non aliud quam fidei scutum opponite.

Imitandæ nobis sunt pleræque nationes bellica laude celebriores, quæ scuti sui, in bellis, haud paullò majorem quàm vitæ rationem habebant. Lacæna filio in procinctu ad bellum clypeum sinistrae cùm infereret, *Aut in hoc, inquit, aut cum hoc*: perinde erat ac si diceret, vel clypeum hunc vivus referas, vel in hoc mortuus referaris. In militem Christianum melius quadraverit hæc paræmia, ut sensus sit: vel in fide, vel pro fide constans emorere. Neque Romani è bello reduces, patrios unquàm lares repetere ausi forent, *relicta non bene parmula*. Epaminondam (quo nascente, nata; quo moriente, mortuus est gloria Thebanorum) cùm ad Mantineã, rustico nescio quo telo, sparum vocant, lethaliter vulneratus esset, relatusq; in castra, hoc primum à circumstantibus scitatum fecerunt, salvisne esset, clypeus suus: *salvum ut inaudit, afferri jussit,*
cum

cumque, ut belli socium, victoria-
 rum triumphorumque consortem
 exosculatus est: Idē mihi sensu quo-
 dam sublimiori, facere visus est D.
 Paulus cum diceret: *a Tempus resolu-
 tionis mea instat: bonum certamen certavi:
 cursum consummavi: fidem servavi: i-
 deoq; reposita est mihi corona justitia, &c.*
 Et suum illud impenetrabile fidei
 scutum miles omnis Christianus, in
 morte exosculabitur, maximē ubi
 hæc Imperatoris verba lætus audie-
 rit: *b Euge serve bone & fidelis, intra in
 gaudium Domini tui. Vel. c Fides tuate
 saluum fecit.*

Sit ergo curæ Christiano hoc fidei
 scutum, neque facilē uratur alio ar-
 morum genere ad nequissimi tela
 ignea retundenda. Quod si cum dæ-
 mone in arenam descendere, & dis-
 ceptionum telis agere volueris,
 periisti miser, periisti: impar con-
 gressus Achilli. Abhinc senis annorū
 millibus & eo amplius, Stygi meret
 Veterator ille, ipse unus, bella plura
 debellavit quā ipse videris, vel au-
g1. Tim. 6. b Mat. 23 c. Mat. 23. die-

dieris : pleni sunt inferorum carceres inconsultis hominibus, qui ausu temerario, periculosam cum eo bellialeam experiri voluerunt. Cave ergo, tu, cave id feceris, alioquin retiarium ille aget illicò, teque intricatissimis quæstionum suarum retibus illaqueabit.

Vna salus, fugere est, fideiq; opponere scutū.

Narrari poterit quod à Bellarminus, ex Petro Barrocio Episcopo Patravino refert de duobus, qui in Theologica facultate, inter suos facile principes erant, quorum unus, qui prior è vivis excesserat, alteri superstiti apparuit, seque ideò damnatum asseruit, quod imprudens nimis & temerarius cum dæmone, de fidei dogmatibus disputasset, à quo variis captiosarum quæstionum telis appetitus victus tandem prostratusque esset, & ut fidei exors, ignibus æternis addictus. Alter, alieno malo cautior, diversam agendi cum dæmone viā inuit: percontanti enim, quid de Sacrosanctæ Triadis, quid de incarnati
Lib. 2. de Arte bene moriendi. c. 9 nati

nari Verbi mysterio crederet; quomodo in tribus personis eadem numero esse posset essentia, quoniam mod jungi in vinum possent ea inter quæ nulla esset affinitas, &c. Respondit compendiarid credere se quod credebat Ecclesia: quærenti quid illud esset quod crederet Ecclesia, quod ego, inquit, quid tu porro? quod Ecclesia: quid Ecclesia? quod ego. Imparatus ab hoc disputandi genere tentator, victus ad Orcum rediit: victor alter & triumphator abiit ad cœlum. Monendus æger ut ad hoc exemplar, si necessum est, cum dæmone prælietur.

Quæcunque è stygia depromet tela phæ-
retra,

Hæc, uno fidei, bene fido umbone repellat,
Credo, credo.

Credo quidquid credit Sancta Mater Ecclesia Catholica & Apostolica, cujus caput unicum, sub Christo, est Pontifex Romanus. Ad hanc veritatis columnã firmiter adhærescat, in hac fidei arce inexpugnabili tutus ac securus acquiescat. F 4 lu-

Juvertit si æger fidei professionem coram testibus & assistentibus emisserit; & jam nunc revocaverit si quid fortè per delirium, ei excideret quod fidei Catholicæ puritatem integritatemque minùs saperet.

Petar ab ægro an non insolito gaudio perfundatur, dum in mentem venit, ea se via ad cœlum contendere, quam suis tritam vestigiis Apostoli omnes, innumeri Martyres, tot Doctores, Confessoresque jam inde à primis Ecclesiæ nascentis incunabulis, constantissimè retinuerunt? quis ambo, de ejus religionis, aut fidei veritate superesse possit metus aut dubitatio, pro cujus assertione tot Martyres tantum sanguinis profuderunt? quamque tot signis ac portentis innumeri Confessores illustraverunt? Si testimonium hominum & talium hominum non accipimus, testimonium Dei majus est: *Hic est filius meus dilectus*, inquit Pater æternus, *ipsum audite*: quid ille? fidei nostræ articulos prædicari jubet.

bet, additque: a *Qui crediderit & baptizatus fuerit salvus erit: qui vero non crediderit, condemnabitur.*

Dicat quispiam. Tam intricata sunt subinde tamque sublimia, quæ credenda fides proponit, ut rationis limites omnes prætergredi videantur, adeò ut qui fidelis esse velit, videri possit desinere esse ratione præditus. Fallere mi homo, fallere: non prætergreditur, sed supergreditur rationis limites Catholica fides. Et verò, quid rationi magis consentaneum quam ut rationem suam Deo suo subjiciat homo? In naturalibus iisque plurimis, quæ quotidie oculis nostris obversantur, turpiter cæcutis ac hallucinatis, & in divinis non offendas? nusquam incurras?

b *Si terrena dixi vobis, ait Servator, & non creditis, quomodo si dixerò vobis caelestia credetis? verum enim verò tantum abest ut sublimia illa quæ dicis, intellectu comprehendere jubeamur, ut etiam illa operosius investigare prohibeamur. Credere jube-*
Mar. 16. b Ioan 3. F s mur,

mur, inquit Innocentius, investiga-
re prohibemur. a *Altiora tene quasie-*
ris, ait Ecclesiasticus, & *altiora te ne*
scrutatus fueris: sed qua praecepit tibi Deus
illa cogita semper, & in pluribus operibus
ejus ne fueris curiosus. Mirum sanè ser-
vos tumidos & insolentes, audere
nisi remeratio irrumperere in pene-
tralia divinorum secretorum, cum
clamet Apostolus: b *O altitudo divi-*
tiarum sapientia & scientia Dei: quam
incomprehensibilia sunt iudicia eius,
& investigabiles via eius! Metuen-
dum illud: *Qui scrutator est Maje-*
statis, opprimetur à gloria. Talis genii
ac ingenii homines nactus hostis an-
tiquus, in extremo vitæ termino
exagitat, quæ stiunculasque multis
tricus implicatas objicit. Itaque vin-
cula sibi parant sublimium myste-
riorum curiosi indagatores, quibus
constringantur in supremo vitæ ar-
ticulo, nectunt funes, catenas fabri-
cant, quibus arctius obvinctantur.

In ijs quæ ad fidem pèrtinent, con-
sultissimum, est B. Petri consiliu[m]
a *Cap. 3. b Rom II.* audires

audire: a Sicut modò geniti infantes rationabile, sine dolo, lac concupiscere. Fidei mysteria lac vocat quod veteri no-voque Testamento, quasi geminis Ecclesiæ uberibus, continetur. Quemadmodum pussio recens natus, maternis uberibus inhiat, apprehensisque inhæret fervidus, sugens avidissimè quod non videt: immò, nescio quo naturæ impulsu, clausis subinde oculis, perinde atque si diceret matri suæ satis se credere, de cuius in se amore non dubitat. Hoc agat & Christianus; inquit Petrus, claudat intelligentiæ suæ oculos, turgentibusque candidissimo fidei lacte maternis uberibus instet, fervidus juxta ac securus. An mater, quæ filii uteri sui oblivisci non potest, poterit fallere? &, prò nefas! venenum pro lacte propinare? fidat bonitati ejus, fidat amori, &, quod primò dictum oportuit, Spiritus S. qui illam regit & gubernat, fidat sapientiæ. Sed age, fac posse, quod fieri nullo modo potest, fac,

a 1. Pet. 2.

fac,

fac inquam, Matrem tuam Ecclesiam tibi imposuisse; tene ideò damnatum iri existimes? qua fronte Christus justus iudex damnet te ob fidem habitam sponsæ suæ, cui, ne deneges, æternum anathema interminatur? quanta animæ fidelis securitas, quanta consolatio! cui fas est dicere Deo suo: Domine Deus, si credendo fidei nostræ articulis deceptus sum, tu me decepisti, tu, inquam, & Ecclesia sponsa tua mater mea. Felices nos! ait Tertull. quorum fidem ut astrueret Deus Opt. Max. suam ipse (etiam interposito jurejurando) oppigneravit.

Quid multis? remediorum præsentissimum est oratio. Restabat, inquit Augustinus, aliud nihil in tantis periculis, quam ut Divinam Providentiam lacrymosis & miserabilibus vocibus, ut mihi opem ferret, deprecarer, atque id sedulò faciebam. Itaque cum Apostolis clamandum: a Domine adauge nobis fidem. Et a Luc. 17. cum

PARS PRIMĀ.

cum Psalmista : a Illumina Domine oculos meos , ne unquam obdormiam in morte ; ne quando dicat inimicus meus : pravalui adversus eum. b Credo Domine, adjuva incredulitatem meam. Interdum ubi vehementior erit tentatio, clamare poterit : Domine vimpator: responde pro me Vade Satana, vade Satana: abrenuncio tibi Satana , Et adhareo tibi Christe. c

Credo quidquid dixit Dei Filius,
Nihil hoc verbo veritatis verius,
Fac me tibi semper magis credere,
In te spem habere, te diligere
Credo, spero, amo.

§. IV.

Quomodo Amicus fidelis animet agrum
contra diffidentiam.

Vbi tentator nequissimus, tela sua
omnia, licet ignea, fidei clypeo
excepta, vel retusa, vel sine ictu esse
videt;

a Psalm. 12. b Marc. 9. c Matt. 4

NO AMICI FIDELIS

videt; astu novo languentem impe-
 rit, quemque solitis artibus non po-
 suit in infidelitatē, novo molimine
 pertrahere nititur in diffidentiam:
 diffidentiam autem? immò etiam in
 desperationem; præsertim si vita e-
 jus antea facta fuerit inquinatior, sce-
 leribusque gravioribus contamina-
 ta: cuncta enim quæ, vel à puero pa-
 trata sunt, in memoriam revocat,
 itaque eorum gravitatem exaggerat,
 ut tristitiã metuque horrendo mori-
 bundum exanimet, & nisi, Deo bo-
 no, Amicus fidelis citò citò suppe-
 ctias ferat, veniæ spem omnem inter-
 cidat.

Adeat ergo celerrimè Amicus fi-
 delis, & primam hanc diffidentia
 morbo medicinam comparet. Pro-
 stat illa in Basilii & Augustini offi-
 cinis, inde, si volet emere poterit vel
 „ mutuari. Ille, ita ait: Si peccata &
 „ magnitudine & numero possint
 „ definiri, miserationes autem Dei,
 „ neque magnitudinis, neque nume-
 „ ro possint circumscribi, sine dubio

NON

non est cur desperatio adhibenda,,
 fit, sed agnoscenda Dei misericor-,,
 dia, & commissa peccata detestan-,,
 da. Hic autem, ô homo, quicum-,,
 que illam peccatorum multitudi-,,
 nem attendis, cur & potentiam,,
 cælestis Medici non attendis? cum,,
 enim Deus velit misereri, quia bo-,,
 nus est, & possit quia omnipotens,,
 ille contra se divinæ bonitatis ja-,,
 nuam claudit, qui Deum sibi mise-,,
 reri aut non velle, aut non posse,,
 credit, eumque aut bonum aut om-,,
 nipotentem esse diffidit. Quis non,,
 speret in Deum, qui non tantum mi-
 sericors & miserator est, sed & ipsa
 misericordia? *a Dominus misericordia
 mea, canit David, cujus hæc suavissi-
 ma vox est: b Felix qui non habuit animi
 sui tristitiam & non excidit spe sua.*

Dubitanti de sua salute, revocan-
 da sunt in memoriam, & altè impri-
 menda verba illa Apostoli: *c Reconciliati sumus Deo per mortem filii ejus: quæ*

● G 2

aili-

a Psalm. 15. b Eccl. 15. c Rom. 5.

diligenti mentis trutinâ, æstimans
 ,, Augustinus, ita exclamat: Quid
 ,, misericordius intelligi potest
 ,, quam ut peccatori, æternis tor-
 ,, mentis damnato, & unde se redi-
 ,, mat, non habenti, Pater dicat, ac-
 ,, cipe unigenitum filium meum &
 ,, da pro te: & ipse filius dicat, tolle
 ,, me, & redime te. Quid justius
 ,, quam ut Pater æternus peccatum
 ,, dimittat illi qui pro debito suo of-
 ,, fert pretium & pretium majus o-
 ,, mni debito, quale est pretium san-
 ,, guinis & mortis Domini?

Dicitur magnus ille Albuquer-
 tius, cum in Indica navigatione, facta
 admodum tempestas exorta esset, ni-
 hilque jam propius esset quam ut
 naufragium faceret, puerulum in
 humeros sustulisse, ut animula illi-
 us innocentis contemplatione, Del-
 iram ad clementiam ac misericordi-
 am inflecteret, illiusque inter se cæ-
 lumque, opposita, tamquam clypei
 cujusdam fortissimi, imminerent
 capiti tempestatem resisteret.
 Quid,

Quidni illum imitaris? ostende Patri
æterno Filium ejus pro te flagella-
tum, crucifixum, mortuum, & dic
ei: *Protektor noster aspice Deus & respice in
faciem Christi tui, in quo semper complaci-
tum est tibi, cujus amore & contemplatio-
ne miserere mei.*

Adhucne de salute restat dubita-
tio? *Spera in Deo, & salvaberis. Salvos
enim facit sperantes in se; & idè salva-
bit, inquit a Psalmista, quia sperave-
runt in eo. Dulcis causa, attamen effi-
cax, attamen irrefragabilis, ait Ber-
nardus, fundata nempe super chari-
tate illius, qui sic dilexit h mundum,
ut ei filium suum unigenitum daret;
ut omnis qui credit & sperat in eo,
non moriatur, sed habeat vitam æ-
ternam; unde Paulus: c Fortissimum
solacium habemus qui confugimus ad tu-
endam propositam spem, quam, sicut an-
choram habemus animæ, tutam & fir-
mam; qua, nempe anchora, fluctuan-
tis animæ naviculam medios inter
tentationum fluctus titubantem*

G 3

COB7

a Psalm. 36. b Ioan. 3. c Hebr. 6.

confirmemus. *a Nolite itaque amittere confidentiam vestram qua magnam habet remunerationem.*

Magnus ille Indiarum Apostolus S. Franciscus Xaverius, id unum verabatur maximè, ne quando illum de affutura sibi Dei ope caperet confidentia. Solet Deus misericordias suas super nos fiducia nostræ in illum mensura remetiri: hinc Prophe-
ra Regius; b Fiat misericordia tua Domine super nos; quemadmodum speravimus in te; id est (ut Theodoro placet) secundum spem nostram fiat nobis: sive, spes nostra in te, sit mensura misericordiarum tuarum in nos; & ut quisque in Dei fiducia maximè promoverit, ita maximos suavissimosque fructus ejus experiatur. Præsidentem habeo Bernardū sermone 32. in Cantica, ubi ait: quatenus in bonis Domini fiduciæ pedem porrexeris, eatenus possidebis.

Superestne tibi alius qui mentem
 angat,

a Hebr. 10. b Psalm. 52.

angar, timoris scrupus? Audio. *a* *Multiplicati sunt, ais, qui oderunt me: b* *calcaneum meum, vereor, observabunt.*

Præsto est Helix ad Elizeum responsio. *c* *Plures nobiscum sunt quam cum illis.* Præsens in primis aderit, luctantique servulo suo opem feret virago illa generosa, hostibus tuis terribilis ut castrorum acies ordinata. Aderit & Archangelus Michaël princeps à Deo constitutus super omnes animas suscipiendas; Angelus verò qui te jam inde à primis unguiculis in fidem ac tutelam suam accepit, ita tibi continenter aderit, ut ne latum quidem unguem à latere uno unquam discedat.

Aderunt & Patroni cælitè, præsertim quos honore cultuque præcipuo deveneratus fueris. Taceo ex Hierarchiis, Ordinibusque Sanctorum innumeros alios, tam de salute nostra sollicitos, quam de sua jam securos.

● G 4

Tan-

a Psalm. 37. *b* Psal. 55. *c* 4. Reg 6

a Tantummodo confidenter stare, dicebatur olim populo Dei, & videbitis auxilium Domini super vos. Idem tibi dictum puta. Audio quid rursus objicias: timere te iudicium illud, quod absque ulla temporis intercedente, mortem ipsam subsequetur; ubi æqual lance, causam momenta expendet Iudex ille, in cuius manus incidere horrendum est.

Si malè tibi à Iudice metuis, quare de Advocato tuo melius non ominaris? qui enim Iudex idem & Advocatus, *b* Si quis peccaverit, Advocatum habemus apud Patrem Iesum Christum justum: & ipse est propitiatio pro peccatis nostris. Ille est ad dexteram Dei, inquit Paulus, qui etiam interpellat pro nobis: Ullusne de Advocati talis fidelitate dubitandi locus! *c* Deus qui iustificat, quis est qui condemnet?

Age igitur, & si à Iudicis tribunali vindicias metuis secundum servitutem; ad propitiatoris, dum adhuc licet,

a 2. Paral. c. 20. *b* 1. Ioan. 2. c. Rom. 8.

licet, tribunal provocet, & dubio
 procul, ab eo vindictas accipies se-
 cundum libertatem: ipse enim, a sa-
 ctus est nobis justitia, sanctificatio, & re-
 demptio. Dic fidenter: Domine JESU,
 pone crucem tuam inter iudicium tuum &
 animam meam, & salvus ero. Dic cum
 B. Anselmo: Domine, si puritatem
 meam mihi ademi, numquid miseri-
 cordiam tuam peremi? si commisi
 unde me damnare posses, tu non ami-
 sisti unde salvare soles; propter te-
 meripsum miserere mei.

Scis quid de Deo Jobus diceret?
 Etiam si me occiderit, in eo sperabo. Dic tu
 saltem cum Davide. c Ad te Domine
 animam meam levavi, Deus meus in te
 confido non erubescam: quis enim speravit
 in te, & confusus est?

d Si consistant adversum me castra, se-
 exurgat adversum me praelium, in hoc ego
 sperabo.

e Si ambulavero in medio umbrae mor-
 tis,

a 1. Cor. 1. b Job. 13. c Eccl. 2. d
 Psalm. 26. e Psalm. 22.

ris, non timebo mala: quoniam tu mecum
es.

22 Tributarex (canit Ecclesia) si nesci-
22 rem misericordias tuas Domine: tu di-
22 xisti, nolo mortem peccatoris, sed
22 ut magis convertatur & vivat.

22 Qui Chananzam & Publica-
22 num vocasti ad pœnitentiam, ne
22 despicias clamantem ad te, & in
22 multitudine miserationum tua-
22 rum sperantem.

Rex tremenda Majestatis,
Qui salvandos salvas gratis,
Salva me fons pietatis.

Recordare, Iesu pie,
Quod sum causa tua via,
Ne me perdas illa die.

Quærens me, sedisti lassus,
Redemisti, crucem passus,
Tantus labor non sit cassus.

Qui Mariam absolvisti,
Et latronem exaudisti,
Mibi quoque spem dedisti,
Preces mea non sunt digna,
Sed tu bonus fac benignus.

Ne perenni cremer igne.

Inter oves locum presta,

Et ab hœdis me sequestra,

Statuens in parte dextra.

Confutatis maledictis,

Flammis acribus addictis,

Voca me cum benedictis.

Oro supplex & acclinis,

Cor contritum quasi cinis,

Gere curam mei finis.

§. V

Quomodo Amicus fidelis, iuvet a-
grum, ad repellendam vanam
gloriam & presumptio-
nem.

Quemadmodum Divinus Spon-
sus, ad animæ nostræ, sponsæ suæ
præsentiam, desideriiis iustus fidelibus,
anhelat; ideoq; stat, modò ad osti-
ejus, & pulsat, ut intret; modò demit-
tit sese & curiosis oculis introspicit,
sive per fenestras, sive per cancellos,

G 6

ue

ut eam vel éminus saltem contem-
pletur : ita animæ ejusdem procus
impudens ac perfidus Cacodæmon,
plenissimis odii ac invidentiæ oculis
rimatur omnia, quærens non quam
amet, sed devoret. Urbium expug-
natores imitatur, primum enim om-
nes explorat aditus, ut per eum
quem debiliorem minusque muni-
tum repererit, irruptionem parat: il-
luc arietis, aggeres, machinasque ô-
mnes convertit : quod si machinis
parum proficit, cuniculos abscondit
remque suam agit clanculum : *An
dokus, an virtus, tali quis in hoste requi-
rat?*

Vidisti superiori paragrapho, leo-
ninam rabiem, vidisti machinas,
quibus moribundos in horrendum
desperationis barathrum præcipita-
re conatus sit; vide modò vulpem
vaferrimam, villosò caudæ blandi-
entis syrmate blandientem. Bene est:
egregium te hæctenus fortemque in
sufferendis exantlandisque labori-
bus præbuidisti; quid restat, nisi ut læ-
tus;

us, diviniq̄ue iudicii securus, ad
beatorum quietem palmamq̄ue ad-
spires?

Ecquid advertis lubricos sterni
gradus, quibus in superbiæ pinnacu-
lum attractus, lapsu graviore corru-
at? ita nimirum assolet quos scele-
rum pondere deprimere non potest,
propriæ existimationis alis attollit.
Quam enim prona, quam proclivis
sit ad ruinam via illa, non ignotat,
vel suo ipsius, vel suorum præjudi-
cio. Quare & adversus hoc non leve
discrimen muniendus est ægrotus.

Quemadmodum adversus despe-
rationis charybdim, bonum est, ut
quò magis Satanàs hominem depri-
mit conscientia scelerum, hoc se ma-
gis erigat fiducia divinæ misericor-
diæ, ita jam adversus arrogantiam
Scyllam, præsens erit remedium, si
de se demissimè sentias, considera-
tione propriæ imbecillitatis.

Valebunt etiam opinor, ad retun-
denda vanitatis ac fiduciæ propriæ
jacula, quæ passim sacris in codici-

bus repetiuntur ad divinum timorem altè mentibus imprimendum; audi quid minetur Ecclesiasticus: *a*
Si non in timore Domini tenueris te instanter, citò subvertetur domus tua: fabrica videlicet virtutum in animo tuo ædificata, valido superbix vento concutietur.

Cùm in hunc alterum *b* Ecclesiastici locum incidisset D. Bernardus: *Nescit homo, utrum amore, an odio dignus sit.* Terribilis est, inquit, locus iste, & totius expertis quietis: totus inhorui, si quando in eum raptus sum. Quòd si hæc cogitatio vel sanctissimos viros, & quasi columnas in Ecclesia, compulerit ad tremorem, quid nobis faciendum, qui ex multis antea actæ vitæ sceleribus responsum mortis in nobis habemus?

Quis nostrum dicere audeat cum Paulo: *c Nihil mihi conscius sum?* ut ita sit, addat tamen cum eod: *m necessum est, Sed non in hoc iustificatus sum:*
alia

a Eccl. 27. b Eccl. 9. c 1 Cor. 4.

alia enim sunt iudicia Dei, alia hominum; & terribilis est a illa Divina Majestas in consiliis super filios hominum

Quis Jobo sanctissimo, patientiâ, & vitæ integritate comparandus: dicebat tamen: *Vererebar omnia opera mea, sciens quòd non parcere delinquenti: quare omnia? an non aliqua ialtem bona, quæ Divinæ Justitiæ stateram non reformident? Etiam si habuero aliquid iustum, non respondebo, inquit, sed meum iudicem deprecabor, quia si iustificare me voluero, os meum condemnabit me: c si innocentem ostendero, pravum me comprobabit. Ecce luna non splendet, & stella non sunt munda in conspectu eius: quanto magis homo purredo, & filius hominis vermis?*

Quod si igitur, ob constanter fortiterque toleratos morbi dolores vanæ gloriolæ animam, vel levis aura afflaverit, dic cum Psalmista:

Verum-

a Psalms. 65. b Job. 9. c Job. 25.

a Verumtamen Deo subiecta esto anima mea: quoniam ab ipso patientia mea.

Si urgeat Dæmon, dicatque: Deo quidem, imprimis laudem & honorem bonorum operum deberi; in te nihilominus aliquam gloriæ ejus partem ideò derivari quod gratiæ ejus cooperatus sis.

Responde cum *b* Augustino: Aperuisti mihi oculos lux & excitasti, & illuminasti me, & vidi quod gloriari non valeat ante te omnis caro, nec justificetur omnis vivens: quoniam si quid boni est, parvi vel magni, donum tuum est, & nostrum non nisi malum est. Et idem, alibi: *c* Multa Deus facit in homine bona, quæ non facit homo: nulla verò facit homo, quæ non facit Deus, ut faciat homo. Quæcunque adsint bona opera, nulla sunt, inquit Gregorius, nisi humilitate condiantur; miranda quippe actio cum elatione, non elevat

a Psalm. 61. *b* Augustin. soliloq. c. 15
c Epist. 52. ad Macedonium.

vat sed gravat: qui enim sine humili-
tate virtutes congregat, quasi in
vento pulverem portat, ut unde ali-
quid habere cernitur, inde deterius
excatur.

Arrogantis est animi, & plus æ-
quo sibi vindicantis, in propria cau-
sa agere velle Judicem. Qui judicat
me Dominus est, inquit Paulus: *Ille, ille constitutus à Deo Patre Iudex u-
niversorum.* Minimò ferenda esset e-
jus militis insolentia qui Regis sui
iudicium praverteret, sibi que ante
belli finem, coronam ac triumphum
decerneret. Perinde facere censen-
dus, qui ante ultimam vitæ perio-
dum, de Carne, de Mundo, de Dia-
bolo victoriæ sibi palmam pollice-
tur: quamdiu hostis insidias & dolos
meditatur, quæ potest esse securi-
tas? Magnus esse unusquisque stu-
deat, inquit Gregorius, sed tamen
aliquo modo magnum se esse nesci-
at: ne dum sibi magnitudinem arro-
ganter tribuit, amittat intus quod
erat;

2 Actor. 10.

erat; hinc per *a* Prophetam dicitur:
 v^a qui sapientes estis in oculis ve-
 stris, & coram vobismetipsis pruden-
 tes.

Ad detorquenda gloriae inanis spi-
 racula, monendus æger, ut vitæ
 præteritæ flagitia graviora, sæpius-
 que iterata, in memoriam reducat,
 maximè cum ignoret an sufficienti
 ea pœnitentia diluerit, debitasque
 pro eis pœnas hæctenus Deo persol-
 verit. Ita admonet *b* Ecclesiasticus:
De propitiato peccato noli esse sine metu.

Cum multa sint sacris in Codici-
 bus, tum duo præsertim loca, mihi
 videntur peropportuna, in quibus
 luce meridiana clarius appareat,
 quàm nulla sit nobis ratio de operi-
 bus nostris etiam optimis, glorian-
 di. Primum habetur Lucæ 17. ubi
 allata servi parabola, Domino suo
 gnaviter in multis ministrantis, ait
 Christus, Dominum non habere illi
 gratiam, quia nimirum nihil præ-
 stitit ad quod servitus, aliisque
 nomi-

a Esa. 5. *b* Eccl. 5.

nomnibus non obligaretur, & tandem ita concludit: *Sic & vos, cum feceritis omnia qua praecepta sunt vobis, dicite, servi inutiles sumus: quod debui- mus facere, fecimus.* Quotusquisque nostrum est, qui ex vero conscientiae mentis dictamine asseverare audeat, quae sibi à Deo praecepta erant, examussum praestitisse omnia? ut ita esset, fatendum nihilominus illi esset, juxta Christi placitum, *Servi inutiles sumus.* Deus bone, si servi inutiles, qui Domini sui mandatis omnibus diligenter obsecuti sunt, quid nobis fiet? tibi, inquam, & mihi, nostri- que similibus, qui, tantum abest ut Dei leges ac praecepta exactè servaverimus, ut etiam plurima, neque rarò, neque levia violaverimus? *Sed dixerimus quia peccatum non habemus, veritas in nobis non est,* ait Joannes, Jacobus verò: *a In multis offendimus omnes.* Quænam igitur usquam gloriandi materia nobis reliqua facta est? *b Va vna, etiam laudabili,* inquit Augu-

a Iacob. 3. b Lib. 9. Conf.

Augustinus, *si sine misericordia discutiatur eam.*

Locum alterum suggerit a Isaias: *Facti sumus, inquit, ut immundus omnes nos, & quasi pannus menstruata universa justitia nostra. I modo, & si absque animi, itomachive nausea potes, de egregia illa merce, gloriare.*
a Isa. 64.

§. VI.

Quomodo Amicus fidelis, inducere agros possit ad eliciendos actus, divini amoris.

A Gemodò mi Amice, nunc animis opus: nullo modo committendum, ut animus simul cum corpore infirmetur: immò agrotante corpore valere debet animus solito melius: a *Nam virtus in infirmitate perficitur, ait Paulus, & cum infirmor tunc potens sum. Benè igitur & tu feceris, si vires exeras, & quam poteris pluri-*

a 2. Cor 12.

plurimos fidei, spei & charitatis actus elicias, potissimum autem charitatis.

Dicamabo, si Dominus Deus à te modo, quod olim à D. Petro peteret, N. amas me? auderésne respondere sicut ille, *Domine tu scis quia amo te.* O ter felices, qui sibi tantum de se meritò habent polliceri! utinam vel hoc saltem ex vero dicere possim: Domine tu scis quia desidero te amare.

Quid est quamobrem tam parum amore Dei nostri inardescimus? in promptu causa est, quia quot quantisque nominibus amandus sit, ignoramus.

— *Ignoti nulla cupido.*

Dicere solebat Plato, virtutem si oculis corporeis cerneretur, mirabilem sui amorem animis intuentium excitaturam fuisse: quanto maiorem Deus ipse virtutem excitaret, si videretur! si pulchritudo illa, si bonitas, sapientia, maximè autem si chari-

a Ioan. 21.

charitas illa infinita, quâ nos ab æterno, persecutus est, si, inquam, e charitatis illius imago, alicujus e cælitibus, rudi saltem peniculo informata, oculis nostris objiceretur, Deus bone! quas faces, quos ignes, quæ amoris incendia excitaret! amoris hujus immensitatem momentis suis, quantum mortali fas, expendat discipulus ille quem diligebat Jesus, cum diceret: *a In hoc est charitas, id est, illa demum est charitas, non quasi nos dilexerimus Deum, sed quoniam ipse prior dilexit nos* et ne sterilem illam putarem, fructum subjicit: *Et misit filiū suū propitiationē pro peccatis nostris*; hinc illa dignissima sequitur illatio: *Nos ergo diligamus Deum, quoniam Deus prior dilexit nos.* Non potest amor, & talis præsertim amor, compensari, nisi amore. Amare si piguit, ah! pudeat non saltem redamare. Illationis hujus necessitatem, qua erat ingenii perspicacitate, pervidebat Augustinus, cum ita

se

a 1. Ioan. 4.

se ipse incusaret: serò te amavi,,
pulchritudo tam antiqua, & tam,,
nova, serò te amavi: væ tempori,,
quando te non amavi. ,,

Dicebat idem Doctor, vel cæcum
esse, vel certè cæcitate percutien-
dum, qui tantam divini amoris pul-
chritudinem non amaret. Ajunt è
Turcarum gente, nonnullos inter-
dum, tanto in Mahometem suum a-
moris æstu ferri, ut si contigerit eos
sepulchrum adspicere, quod summæ
fœlicitati adscribunt, non vereantur
oculos sibi eruere, ne quibus tanta
fœlicitas ominatò obtigit, ut rem
tam divinam (ut ipsi autumant) aspi-
cerent, cogantur postmodum res vi-
les & abjectas, quales sunt res hujus
mundi, intueri. Si hoc illi designant
in se, tam crudeliter impii; Tu sal-
tem in hoc tempore, mentis oculos
aperi, quibus tandem videas, quan-
ta tibi incumbat necessitudo divi-
nam illam bonitatem, sapientiam &
amorem redamandi. Id ubi præsti-
teris, rebus omnibus hujus mundi
oculos

oculos claudas licet, & id unum stus
deas cum Jobo, ut ad vivendum jam
mox servatorem tuum te compares.

Ut ad amandum Deum tuum ac-
cendaris, jam inde usque à primis
unguiculis vitæ tuæ exordia rete-
xenda sunt; & videbis vix ullum esse
temporis momentum, in quo certifi-
sima divini erga te amoris vestigia
consignata non sūt: ut enim de pe-
riculis aliis taceam, quibus ejus ope
perfunctus es, ubi esset jam anima
tua, si te, tali loco, tali occasione &
periculo emori contigisset? Est sane,
est unde cum Heremia lacrymas
bundus, imò verò gratulabundus
exclames: *a Misericordia Domini quia
non sumus consumpti.* Forsitan & de te
scitabatur Zacharias admirabundus:
*b Numquid non iste torris est erutus de
igne?* inferni scilicet, in quo culpa-
rum æstu ambulatus, restabat nihil
nisi ut pœnarum etiã flammis cõ-
bureretur. Et non amabis? redama-
bis, inquam, illum, qui tibi in tali
neces-

a Thren. 3. b Zach. 3.

necessitatis articulo tam opportunè
 auxiliatus est? Quidni dicas cum
 Bonaventura? Undique me cir-
 cumdat amor, & nescio quid sit
 amor, quomodo non sum totius
 cōversus in amorem tuum? Quid-
 ni etiam cum Psalmographo: *Tibi*
dixit cor meum: exquisivit te facies
mea, faciem tuam Domine requiram.
 Quidni iterum cum Augultino:
 Amo te Domine, & si parum est
 istud, amem te validius. O ignis
 qui semper ardes & nunquam ex-
 tingueris: ô amor qui semper ser-
 ves, & nunquam tepescis, accen-
 dat totus abs te, ut totus diligam
 te.

*Alia Orationes pro obtinenda
 Charitate.*

Domine Jesu, tu dixisti: Diliges
 Dominum Deum tuum, ex toto cor-
 de tuo, ex tota anima tua, & ex tota
 mente tua, & ex totis viribus tuis:
 auge ergo gratiam tuam, auge cha-
 rita-

H

rita-

sitatem in me, ut sicut tu vis diligere me, & ego cupio diligere te, sic ego te diligam: & quod in hac vita perfectè implere non possum, in æterna te concedente, implere valeam.

Domine Jesu Christe, qui perpetua charitate dilexisti me, quâ, cum non essem, creasti me, quâ, cum perditus essem, reparasti me: quâ, cum propria culpa toties periissem, ad gratiæ vitam resuscitasti me: quâ, te ipsum dedisti mihi: si me totum toties debeo pro me, quid debeo pro te, qui in infinitum melior es me: adde hoc beneficiis tuis Deus meus, ut sine modo, & purissimo amore diligam te, nunc & in sempiternum. Mellitissime Jesu, absorbeat mellisua vis amoris tui, animum meum ab omnibus quæ extra te sunt, ut omnibus jam planè rebus amore amoris tui moriar, qui amore amoris mei dignatus es mori.

§. VII.

Quomodo inducendus est ager, ut Dei amore, dolores & alia morbi incommoda perferat.

ORe professus es mi Amice, te Deum tuum amare, aut saltem amare velle; visne jam nosse quomodo amorem illum tuum re ipsa palam testari possis? Audi quid Doctor a unus ex antiquis in hæc Canticorum verba: *Ascendam in palmam.* Voluntas, inquit, patiendi, probat quia veraciter amat, & tantò est amor altior, quantò ad patiendum paratior. Et Ambrosius lib de Offic. *Vbi, inquit, amor est, querela non est, ubi querela est, amor non est.* Ex Anselmi enim sententia: *Amori sancto omnia sua via sunt.* Unde illis suavitas? Respondet Bernardus? *Condimentum,* inquit, *humani generis est amor.* Quasi diceret: *amorem rebus omnibus*

H 2

quan-

a Origenes,

§. VII

quoniam vis amaris acerbiter
amarorem que omnem abstergere.

*q. Numquid adheret tibi sedes iniqui-
tatis, qui pingis laborem in praecepto? Non
dura tibi necessitate servitur, ubi di-
ligitur quod iubetur. Vide ergo A-
mice mi, qui te geras in hoc morbo;
ad hunc quasi lydium lapidem, amo-
ris tui sinceritatem explora: Vbi amor
est, querela non est, ubi querela est, amor
non est. Si de eo quereris, non amas;
si non quereris, amas: ita enim do-
lores tuos suavissimo amoris sapore
condivisti nullum ut doloris sensum
expresserint.*

Patriarcha Jacob, quatuordecim
ipso annos servitutem servavit, sanè
duram, noctu enim, & interdium, ca-
lore geluque, ut apud socerum ex-
postulabat, utebatur: & tamen vide-
bantur illi pauci dies, præ amoris
magnitudine. An ignoras Patrem æ-
ternum, Rachelem cœlestem, in-
quam, Jerusalem, laboribus tuis spo-
spondisse! & tu si sapias pulchritudi-
nis

2. Psalm. 63.

nis illius contemplatione dolores tuos mitigabis, dicesque subinde cum Augustino: *Mater Ierusalem Civitas sancta Dei, charissima sponsa Christi, te amat, cor meum, pulchritudinem tuam amat, cor meum, pulchritudinem tuam nimium desiderat anima mea.*

Stephano protomartyri, torrentis lapides dulcescebant, unde illa dulcedo ex illo divini amoris fovea qui vel ex oculis, posteaquam caelum suspexerat, profusiebat.

Sebastianum fortissimum Christi pugilem, jaculis innumeris oblitum, histricem diceres, vidisti: gaudet tamen, Deique sui laudes concinit, quidam quia divus amor, ut olim Augustini, sagittis amoris cor ejus sagittaverat, sagittarumque aliarum acumina vel retuderat, vel hebetaverat.

Ecce tibi super ardente craticula, Tyrannis insultat levita Christi Laurentius; tamque sensus & doloris expertus est in nomine gentium, sed, quod

H 3 obser-

2 Augustinus medit. c. 25.

observavit S. Leo, *Segnior fuit ignis qui foris ussit, quam qui intus accendit.*

Quando tandem Sanctorum scientiam linguamque addiscemus? Rubore suffundor, ait Bernardus, cum in mentem venit quo me Deus meus amore persecutus est.

Vbi amor, ibi dolor, dicebat Richardus à S. Viêt. *Aut pati, aut mori*, dicebat S. Theresia; ac si diceret cum Bonaventura: *Sine vulnere, nec volo, nec possum vivere, cum adspicio Deum meum pro me vulneratū*. *Hac sit mihi consolatio*, dicebat patientissimus a Jobus, *ut affligens me dolore non parcat*.

Augustinus Segala, è Societate Jesu Paduæ, cum siti ardentissima cruciaretur, eamque oblato potu sodales nonnihil temperare cuperent: *Misericordiam*, inquit, *& iudicium cantabo tibi Domine*. Satis diu luxi ubera divinæ misericordiæ; experiantur peccata mea amarorem iudicii.

O quam suave malum cui tantum succedit bonum! clamabat S. Franciscus

a Job. 6.

Sancta

Sancta Clara, Francisco Doctore digna discipula, asseverabat, ex quo scientiam Sanctorum ab eo didicerat, laborem nullum gravem existimasse; pœnam nullam acerbam, morbum nullum molestum, multos licet triginta annorum decursu experta esset

Sancta Maria Ogniacensis, quocumque tandem ex morbo laborantibus non tam miserebatur, quàm inuidebat, dicebatque se nullum hactenus tam graviter affectum reperisse, cujus ipsa dolores & cruciatus ex animo non depoposcisset.

a Bonus servus studet reparare pretium quod pro se persolvit Dominus, inquit Ambrosius, sanguinem solvit Dominus, sanguinem debes. Quid ergo quereris? nondum usque ad sanguinem restitisti.

Ss. Chrysostomus & Augustinus, ajunt Christum Dominum descendere de Cruce noluisse, ut nobis de se, constantis patientiæ exemplum

H. 4. lucu-

a Lib. 3. de Virg.

luculentissimum exhiberet, & ejus
contemplatione & nos in cruce no-
stra generose moremur, nec aliâ
atque ipse viâ cœlum affectaremus.

CAPUT IV.

*Actus virtutum ab infirmis ante &
agonem sapiens excitandi.*

§. I.

Actus Contritionis.

Bone Jesu, dolet mihi ex animo,
quod ego te, Dominum meum &
Deum meum, super omnia diligend-
um, tam graviter offenderim. Fir-
miter propono, speroque juvante
gratia tua me de hinc ita victurum,
ut te amplius non offendam. Me mi-
serum? itane cœcus & amens fui, ut
voluptatem hanc N. amoris & hono-
ri tuo anteponerem? Parce, ô parce
mihi benignissime Jesu, per pretio-
sum sanguinem, quem pro tam in-
digno,

digno, tam misericorditer profudi-
sti. Iterum agnosco, detestorque
iniquitatem quæ me tot malorum
calamitatumque rerum constituit.
Absit tamen, ut ex illo fonte meus
promanet dolor. Volo, Deus meus,
volo ut tu unus mei causa sis dolo-
ris. Doleo, non quia peccando, mi-
serabilis factus sum; sed ideò maxi-
mè quia peccando offendi te Deum
ac Redemptorem meum æterno a-
more & honore dignissimum. Co-
operiat ergo confusio faciem meam;
stringat dolor, frangat morbus, pe-
rimat mors: denique quàm voles
pœnam exige, dummodò misericor-
diam tuam non auferas à me. Quia
verò tot sceleribus eluendis unus
ego sufficere nequeo, patere obse-
cro, ut quod mihi deest de sufficien-
tia satisfactionis, hauriam de vulne-
ribus mei Salvatoris. Bone Jesu.

Quærens, me, sedisti lassus,

Redemisti crucem passus,

Tantus labor non sit cassus.

Multi versus Psalmi quinquagesimi,

H 6

apti

apti erunt ad dolorem eliciendum,
Misereri mei Deus, &c.

Aliter,

O bone Jesu, ô Deus cordis mei
propter te ipsum qui infinitè bonus
es, amo te super omnia; cur igitur
te toties, tamque graviter offendit
disrumpere anima mea ingenti dolo-
re. Pœnitet ah Deus meus, & dete-
stor peccata hæc mea, statuoque me
emendare, & satisfacere; idque pu-
rè ex amore quo feror in te super o-
mnia. Parce mihi Domine, & serva
in posterum per merita tua, & inex-
haustam bonitatem tuam ô Deus
meus & omnia. Amen.

Breviùs per modum recollectionis.

O Deus meus, doleo ex animo de
omnibus peccatis meis; idque maxi-
mè, quia Divinæ tuæ displicent Ma-
jestati.

Aliter,

Deus meus ob amorem tui, boni-
tatis-

tatisque tuæ infinitæ quam amo super omnia, & quia peccatum sum-
moperè tibi displicet, pœnitet me
ex toto corde peccatorum meo-
rum omnium, eorundemque à te
veniam supplex precor cum proposi-
to confessionis & emendationis.

Actus Fidei, Spei, & Charitatis.

Summe Deus, credo & spero in te,
amoque te super omnia, & propter
te, quantum possum; sed & me pa-
riter pœnitet quod te summum bo-
num ostenderit: denique peto à te
veniam cum proposito confessionis
& emendationis.

Aliter.

Domine Jesu Christe, credo quod
Deus meus & Redemptor meus es.
Credo quod pro salute mea de Vir-
gine nasci, & in cruce mori dignatus
es. Credo quidquid per Sanctam Ca-
tholicam Ecclesiam mihi credendū
proponis, & in hac fide protestor
me vivere velle & mori, Domine

H 6

JESU,

Jesu, doleo quod summam bonitatem tuam offenderim, & doleo quod non magis doleam de tot offensis contra te Creatorem & Redemptorem meum ingratisimè perpetratis, peto humiliter peccata omnia mihi condonari per sanguinem tuum; firmiter ab eis abstinere, & vitam emendare propono, si vixero. Atque si quid oblitus sim, vel non agnoscam quod tuam Majestatem offendi, de eo illuminari cupio & pœnitere, interim de omnibus veniam peto.

Omnibus qui me unquam offenderunt, libenter & ex animo propter te mi Deus, offensas omnes dimitto, & si quem offendi ego, precor etiam mihi veniam dari.

Si quid alienorum est bonorum apud me, quantum teneor & facultates meae se extendunt, volo satisfacere omnibus.

Spero in tua divina misericordia, & in sanguine cum tanta charitate pro me fuso, quod me peccet indignum salvum facies, & adimplebis me la-

titia

nitentiâ cum vultu tuo, quod ut facias,
per sanctam mortem tuam te pre-
cor.

Corroborâ me Domine Jesu con-
tra omnes Satanæ insultus, & scuto
misericordiæ protegè me, quoniam
in bonitatis tuæ præsidio tota est re-
posita spes & fiducia mea. Nihil qui-
dem meritum quod allegem apud
te, malorum heu! nimis multum vi-
deo, sed per tuam misericordiam
confido me salvandum. Ita in pace
in idipsum dormiam & requiescam,
quoniam tu Domine singulariter in
spe constituisti me: tibi laus & gloria
in sæcula. Amen.

§. II.

Affectus Resignationis:

IN manibus tuis. Domine Jesu, *forti-
tes meæ*: Valetudo, inquam, in-
firmitas, mors & vita. Da mihi facere
voluntatem tuam, quia Deus
meus es tu: *Mene vis moriar & lu-*
beris

bens moriar, a *quoniam sic placitum*
fuit ante te. Moriar autem, non quan-
do volam ego, sed quando tu; non ubi
volam ego, sed ubi tu; non sicut
ego volam, sed sicut tu. Visne bene
Jesu, ut hoc anno moriar? hoc men-
se? hac die? hac hora? hoc momento?
ita fiat si quidem sic placitum sit an-
te te: an lenta morte, an inopina, ma-
turane an acerba, perinde est; dum-
modo sic placitum sit ante te: qua-
lis, qualis tandem futura est, dum-
modo in Domino, id est, in gratia
tua obeatur, omnibus illam antepo-
no; neque eam, si detur optio, cum
alia sive longiore, sive suaviore co-
muta vero; idque, *quoniam sic placitum*
fuit ante te. Judicia & consilia tua sus-
per me, non tantum vereor, sed &
veneror, plurimum, in iisque haud
repugnanter acquiesco. Quidni
mortis legibus ultro me accommo-
dem, quibus jam inde à primo con-
ceptionis suae momento Servator
meus, mei gratia se accommodavit.
Quidni illius amore moriar qui me
Matth. II, amo

amore dignatus est mori? Pudeat nos
mortem timere, cum Dominus no-
ster propter nos, mori voluerit, in-
quit Laurentius Justinianus. Multis
nominibus reus sum ego læsæ Divi-
næ majestatis: culpam agnosco, nec
pœnam deprecor, paratus illam
morte luere coram Angelis & ho-
minibus; ut quem vitæ licentia of-
fendit, mortis obedientia placare
possit. Téque ideò, Pater miseri-
cordiarum, quam possum enixè ro-
go, ut benedicas coronæ vitæ, anno-
rumque meorum, ut tandem mori
me contingat, sicut ab æterno placi-
tum fuit ante re.

*Oratio moribundi ad Patrem æternum, ut
Christi in Cruce morientis contem-
platione sibi ignoscat, mortem-
que felicem indul-
geat.*

Fla Sancte Pater, sim, obsecro, de
numero eorum pro quibus di-
lectus

Joan. 17.

lectus Filius tuus se ipse sanctificavit,
 per sanctitatem ejus sanctifica me in
 hac hora; perque verba illa quibus in
 Cruce tibi supplex factus est: *a Pater*
dimitte illis : dimitte mihi peccata
 omnia , quibus toto vitæ decursu
 Majestatem tuam ad iracundiam
 provocavi. Ardentissima illa sitis
 divini tui honoris, atque adeò salu-
 tis animæ meæ, quam expresit, cum
 diceret, *sitio*, excuset teporem, frigus
 ac gelu pectoris mei, novumque ex-
 citet amoris incendium, quo totus
 inardescam. Per has verò voces qui-
 bus moriens spiritum suum in ma-
 nus tuas commendavit, animulam
 meam in egressu suo è corpore, ha-
 be, obsecro commendatam : *A resis-*
stentibus dextera tua, custodi illam ut pro-
pillam oculi tui , *Et sub umbra alarum*
tuarum protege illam à facie impiorum.
 Dixit ille, *Consummatum est*, quando
 nempe vidit se, quæ ei mandaveras
 examussum adimplevisse omnia: uti
 nam ita mandatis tuis omnibus ob-

secutus sum, ut ad hoc exemplar,
cum Paulo dicere liceat; *a Tempus re-*
solutionis mea instat; bonum certamen cer-
tavi, cursum consummavi, fidem serva-
vi: verum enim verò servus erat il-
le bonus & fidelis, ego servus ne-
quam & otiosus, qui nonnulla qui-
dem subinde, occæpi non omnino
malè, sed ad consummationem non
perduxi: suppleat obsecro, perfe-
ctio Domini imperfectum servi sui:
quia apud Dominum misericordia, & co-
piosa apud eum redemptio. Quidquid
labis sordiumque animæ adhuc ad-
hærescit, eluat aqua illa quam è per-
fosso Servatoris nostri latere de-
promptit crudelis lancea, crudelis
autem? immo verò vel hoc nomine
veneranda, quod abiturienti animæ
meæ tam suave hospitium in petra
excavaverit. O Deus, *absconde me in*
hoc tabernaculo, in die malorum protege
me in abscondito tabernaculi huius. Pater
æterne *Christus Jesus*, qui tibi in diebus
carnis sue *preces & supplicationes cum*
I 3 *clamore*

a 1. Tim. 4.

clamore valido, lachrymisque obtulit, ut
 eum salvum faceres à morte, pro sua re-
 verentia exauditus est; a attamen nihi-
 lominus mortuus est: quomodo
 mortuus si rogans ne moreretur pro
 sua reverentia exauditus? nimirum
 non pro se, qui morti nihil deberet,
 sed pro me mortis filio deprecatus
 est, ne morerer morte secunda, quæ
 est pessima. Ita Pater quoniam sic pla-
 citum est ante te, cum esset ille Filius Dei,
 didicit ex his quæ Passus est obedientiam, &
 consummatus factus est omnibus obsequen-
 tibus sibi causa salutis æternæ; ne qua-
 so, ne patiaris uni mihi fontem illum
 salutis æternæ clausum esse, hauriam
 & ego salutare aquas in gaudio, de
 fontibus Salvatoris. Ah! bone Jesu
 (ad te enim mea convertetur & in te
 desinet oratio) pone, quaeso mortem
 & passionem tuam, inter iudicium
 tuum & animam meam, quæ, quod
 pro se de hinc ad æquisimam justi-
 tiæ tuæ stateram afferat, habe nihil,
 nisi jus illud quod in pretiosi sangui-
 nis mortisque tuæ pretium, sibi vin-
 dicant

a Heb. 5.

dicant peccatores, *quorum primus ego sum. Sanguis tuus super me, & super animam meam, in salutem dico, & non in damnationem: clamet pro me, & non contra me sanguis ille, cujus pretio emptus est ager figuli in sepulturam peregrinorum. a Advena enim ego sum, & peregrinus, sicut omnes Patres mei: ne igitur tam optatâ, tam opportunâ priver hæreditate. Da obsecro, ut ex ista domo pulveris egressa anima, in sacratissimo cordis tui agro, lanceæ crudelis proficisso vomere, desideratissima illa peregrinantium in Jerusalem sepultura, in pace, inquam a in idipsum, dormiat & requiescat. Amen.*

Iterum admoneo, Amice Lector, quæ hîc & alibi, moribundis, sive documêta sive affectus suggerimus, diu ante mortis periculum & sæpè, legi debere: tunc enim maximè proderunt moribundis, si diligenter lecta & expensa fuerint à fanis.

§. III.

*De cereo accenso & Christi crucifixi im-
gine: quorum ille, moribundo tradi
solet in manum: hac osten-
di.*

Cum æger ad extrema properat,
cereus accensus datur ei in ma-
nus, quasi vitæ lampada alteri jam
jam tradituro; & ut eo ritu, testetur
se esse e numero eorum qui Christi
Domini voci obedire volunt, dicen-
tis: *a Sini lumbi vestri pracincti, & lu-
cerna ardentes in manibus vestris, & vos
similes hominibus expectantibus Dominum
suum quando revertatur à nuptiis: ut
cum venerit & pulsaverit, confestim ape-
riant ei. Beati servi illi, quos cum venerit
Dominus, invenerit vigilantes.*

Dicat Amicus fidelis moribun-
do; *Ecce sponsus venit, exeundum est
obviam, sed ante, ardentem hunc ce-
reum accipe, quo significes; ei te, in*
cla:

Luc. 12.

claritate & lumine fidei (quæ per hujus cerei flammam designatur) velle vivere & mori.

Imitandus hic Sacerdos quidam sanctitatis laude eximius, Consalvus Mederius (cujus in suo prodromo meminit Drexelius) qui paulò ante excessum, accitis sociis, sacrum cereum accendi jubet, & recitato symbolo Apostolorum, in hac, inquit, fide institutus sum, in hac, vixi, in hac morior; testorque, si, quid fortè in extremo agone contrarium excidat mihi jam nunc in dictum & irritum velle, Deinde, porrecto brachio, cereoque manu, apprehenso: ut lumen hoc, inquit, oculos illuminat corporis, sic credo Dominum Jesum illuminare omnem hominem venientem in hunc mundum; quia ipse lumen verum & æternum est. Imitetur, inquam, Consalvum moribundus, addatque cum Propheta: *Illumina Domine oculos meos, lum. ne vera fidei ne unquam obdormiam in morte, nec ubi à recto fi-*

dei tramite deviem, nequando dicat i-
 nimicus meus prevalui adversus eum, Sed
 potius, fidei scuto validissimo, om-
 nia nequissimi tela ignea excipiam,
 & in caput ejus illæsus retorqueam,
 dicens: a *Vade Satana: abrenuntio tibi*
Satana, & adhaereo tibi Christe Iesu, Deo
meo, Credo quidquid dixit Dei filius verbo
veritatis nihil verius. Credo Domine
Iesu, credo, adjuva incredulitatem
meam.

Non est expectanda hora ultima
 ut hoc ab agro præstetur: poterit
 enim ab eo sapius & a sanis interdum
 utiliter cæremonia illa usurpari: ne-
 scis enim, quisquis es, an non hac
 ipsa luce, lux tua tibi subtrahatur &
 extinguatur. Vide ne olei egens,
 cum fatuis virginibus cælo exclu-
 daris: concubia nocte venientem
 sponsum pervigil expecta, lumbos
 præcinge, bonorum operum lucen-
 tem facem intraturo præluce; quid-
 quid morbi, laborum, dolorumque
 super est patienter sustine, ad aula
 nuptia-

Mat. 4.

nuptialis limen perdius & pernox accensa lampade, constanter excubas, ut ingredientem sponsum subsequaris. a Beati enim, qui ad canam nuptiarum agni vocati sunt, beatiore, b quos cum venerit, Dominus, invenerit vigilantes.

a Apoc. 19. b Luc. 12.

§. IV.

De Christi in Cruce fixi imagine, moribundis ostendenda.

Momenti plurimum ad exprimendos ab ægro fidei, spei, caritatis, aliarumque virtutum actus, in salutiferæ crucis exhibitione futurum esse existimo, si nempe Amicus fidelis, Christi in ea pendentis membra, singillatim, quasi locos Rhetoricos excutiat, quique lateant in singulis pietatis sensus, quasi divini mellis latices, composita ad pietatem oratione, eliciat, ita olim, Hebræi augebant mel de petra, oleum

Deut. 32.

16

ds

de saxo durissimo. a *Petra* autem erat
Christus.

Intuere, carissimè frater. En tibi
completam de Servatore tuo Pro-
phetiam: *b* Vadam nudus & spolia-
tus.

c Bone Jesu, qui non tantum ho-
mines, sed & lilia agri sic vestis,
quomodo sic nudaris, quasi si nude-
tur unus de scurris. Ecce quàm glo-
riosus hodie Rex Israël. Ita nempe
nudatus es, ut nuditate tua, vestium
nostrarum luxum castigares: imò,
ut tecum nudi in crucem ascenda-
mus, id est procul ab omnibus terre-
nis affectibus: quid enim sunt terre-
na omnia nisi quædam corporis in-
dumenta? Greg. qui contra diabolum
ad certamen properat, vestimenta
abiciat ne succumbat, id est, extre-
mum hoc cum diabolo certamen in-
niturus, omni se rerum terrenarum
affectu exuat, dicatque cum D. Pau-
lo: *Mihi absit gloriari, nisi in cruce Domi-*

a 1. Cor. 10. b Mich. 1. c. *Apostrophe in
Christum nudum.*

ni nostri Iesu Christi: per quem mihi mundus crucifixus est, & ego mundo. Ad Galatas 6.

a Bone Iesu, nonne tu ille es qui appendis tribus digitis molem terræ, & libras in pondere montes, & colles in statera? quomodo tribus clavis appensus es & libratus, in ponderosa hac crucis statera? voluisti scilicet, ut quos inuitas ad crucem post te ferendam, in ea tecum fidei, spei & caritatis actibus, quasi tribus clavis, affigantur, constanterque perseverent. Aut certè voluisti ut fideles tui (quod Petrus in monte b Thabor præcoci studio ambiebat) in monte Calvariæ, tria fingant tabernacula: memoriæ unum, quæ jugiter de Passionis tuæ doloribus recordetur. Intelligentiæ alterum, ubi de iis cõtinenter meditetur: Voluntati tertium, ubi actionum, desideriorumque suorum quasi pullos reponat, ut parentis sui, pii Pelicani sanguine saginentur.

I 7

Intuere

a *Apostrophe ad Christum clavis conficiunt.*

b *Luc. 9.*

Intuere charissime pater; nonne ille est Deus tuus, qui fecit & creavit te? Deus ille magnus, sub quo curvantur qui portant orbem? quomodo igitur sic incurvatur? a quoniam iniquitates tue, inquit, supergressae sunt super caput meum, & sicut onus grave, gravata sunt super me.

b Nonne doles ex animo, te Domino Deo tuo causam fuisse tanti doloris? Dic ergo cum Prodigio, c Pater peccavi in caelum & coram te, iam non sum dignus vocari filius tuus. Dic cum Publicano: d Deus propitius esto mihi peccatori, Domine e Iesu propitiare peccato meo, multum est enim. Ah! cur te offendi! o qui te numquam offenderit!

f Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lacrymarum, ut peccatorum meorum gravitatem deplorem, ingratitudeque nævos ac maculas omnes emaculem? o peccatum! o Dei

a Ps. 37. b Affectus doloris. c Luc. 15.
d Luc. 18. e Ps. 24. f Hier. 9.

Dei mei labor & dolor! ô peccatum,
ô animæ meæ pernicies & exitium!
ut ego te detestor! ut ego te abomi-
nor! absit ut ullum debinc, etiam si
mille annis vixerim, mihi tecum sit
commercium. Moriar bone Jesu, &
millies ante moriar, quam te rursus
offendam. Suscipe me Jesu cruci-
fixe, inter amorosa illa brachia, quæ
pro me in cruce extensa video, &
amplector. Suscipe me inter deside-
rabiles amplexus tuos, & trahe ad te
animam meam. Suscipe me bone Je-
su, in misericordia tua, & non cõfun-
das me ab expectatione mea, suscipe
in pace spiritum meum.

a Carissime frater, aspice Deum
tuum, en caput ad te inclinat, nempe
ut tibi figat amoris osculum, tibi que
hæc in cordis aurem instillet: Phi-
lippe, Jacobe, &c. amore amoris tui
moriar: ne ergo mori recuses amore
amoris mei. Dic tu illi: Da bone Je-
su, ut nunc saltem, amore amoris tui
moriar, qui amore amoris mei, dig-
natus es mori. For-

a *Cui caput inclinatum.*

Fortasse etiam, idè te versus caput inclinat: ut tibi dicat quod bono Latroni: a *Hodie mecum eris in paradiso*. Dic ergo illi:

Domine, memento mei quia venisti jam in regnum tuum. Et quia jam es in regno tuo, me in hoc exilio gementem respice, & hinc abeuntem, in regnum tuum admitte. Hoc ego te rogo, bone Iesu, per sacratissimum hoc caput pungentibus spinis obfitum per crucem pretioso rubentem sanguine, per aperti lateris hiantia vulnera; denique per acerbam mortem tuam.

b Vidè sne extensa, affixaque cruci brachia.

1. Moysen alterum puta, qui, dum pugnas cum hostibus tuis, oratione sua victoriam tibi conciliabit. Dicamus ergo:

Eja dulcissime Redemptor, Domine Iesu, per illas lacrymabiles voces, quas in cruce moriturus edidi-

st:

a *Luc. 23.* b *Cur extensa brachia.*

sti: a Deus, Deus meus quare me dereliquisti? ne quæso derelinquas me in hora mortis meæ.

2. Non contentus pacis osculum præbuisse, vult insuper tibi præbere amplexum: Amplectere & tu, illū; & dic cum sponsa: Inveni quem diligit anima mea, tenui eum nec dimittam, donec benedixerit mihi, & introducat me in domum suam.

3. Ideò sursum elevar brachia, ut æterno Patri offerat redemptionis tuæ pretium. Quam pretiosa es anima mea, quam tanto pretio emit Deus tuus? quid non cum sanguine & per sanguinem unigeniti filii tui donabis nobis, ô Pater? b *Vox sanguinis fratris nostri clamat ad te de terra. Audi Pater vocem sanguinis filii tui.*

4. Ut omnes clarè videant nihil esse in eo quod amoris caractere non insigniatur.

Cernitur in toto corpore sculptus amor?
Ecce in manibus & in pedib⁹, & in toto corpore tuo descripsisti me bone Jesu, lege scripturã tuam & salva me.
a Ps. 21. b Gen. 4. Ah!

Ah! quomodo amavit nos Dominus Jesus? idè amo te mi Jesu, ex toto corde meo, & ex tota anima mea. Ah! cur non te semper amavi bonitas infinita! serò te amavi bone Jesu, serò te amavi.

5. Ut te, in amorosa illa brachia fidenter conicias. Ne metue, non se subtrahet ut cadas. dic ergo illi cum B. Nicoleta: *Moriar, moriar modo, inter amantissimas Iesu ulnas moriar. Feliciter cadit, qui in manus Dei cadit.* Et cum B. Augustino: *Inter brachia Salvatoris mei, & vivere volo, & mori cupio.* Manualis cap. 23.

a Contemplare etiam pedes, quos ad te demittit, nempe, ut eos cum Magdalena contriti cordis lachrymis irriges, & ut ex iis discas quomodo tibi ex hoc mundo ad cælum grassandum sit.

Non est suavis è solo in cælum via. Oportuit Christum pati & ita intrare in gloriam suam, & tu, velles gratis intrare in gloriam alienam? dic ergo cū

Bona-

a *Ad pedes.*

Bonavent. *Nolo Domine, nolo vivere sine vulnere; quia te video vulneratum.*

1. Quid sibi vult, tam luculentâ plagâ apertum latus? Non poterat intus contineri divini amoris flamma: rumpuntur crates pectoris, ut foras erumpat: præterea.

2. Voluit amor ostendere se causam omnium quæ Christus fecit & passus est.

3. Ut ex illa septuplum quàm consuevit succensa amoris fornace, ardentibus sagittis continenter transfigaris.

Denique, ut in nidulo illo, si voles, placidissimè obdormias. Audi Bernardum. *Aperta est nobis ultra urbs illa refugii, sinus matris expansus est, parata sunt foramina petra, patent viscera misericordiae Dei nostri: hoc refugium qui declinat, nihil mirum se effugere non mereatur. Ingredere in petram, ait Propheta & abscondere in fossa humo à facie timoris Domini. Isaia 2.*

1. *Cur apertum latus.*

Quis

Quis mihi hoc tribuat, ut, non inferno, sed in latere tuo abscondas me Domine donec transeat furor tuus?

Hos, vel similes affectus conabitur excitare moribundis Amicus fidelis, vel prolata Christi de cruce pendens imagine, vel alia data acceptave occasione.

CAPUT V.

Quomodo se gerat Amicus fidelis, cum ager agit animam?

Quando æger vi morbi, eò redactus erit animam agere videatur; si quid illi Amicus fidelis suggerendum judicaverit, faciat id paucis, tractim, articulatè, & interrumpè, quo iis perpendendis otium aliquod ægro permittatur.

Reperire est interdum, aliquos, qui miseros agonizantes longis ac molestis sermonibus angant, ac desolent potius, quàm sublevent ac conso-

consolentur, concionatores citáde-
res ita Rhetóricos lotos omnes per-
currunt sacrá Scripturæ ac Patrum
testimoniis, verborumque flosculis
exornant: nã; ea intempestiva &
concionandi ratio. Crediderim
moribundos multos esse, quibus
permolestè accidunt ejusmodi con-
solationes, quique si possent, cum
Jobo dicerent: a *Consolatores, onerosi
vos estis.* Novi ego, sed puer virum
apprimè doctum, qui cum luctare-
tur jam cum morte, visitatus est
nescio à quo, qui ejusmodi concio-
natoris partes obibat, sed vultu pri-
mò contractiore ab ægro, ut de-
fisteret, quasi admonitus est. Cum
verò declamandi finem non faceret,
victa scilicet moribundi patientia
est; quare collectis, quoad potuit af-
fecti, corpusculi viribus, diuturnum
silentium abrumpens: Obtundis, in-
quit, obtundis. Et ad circumstan-
tes conversus: Apagete amabò, im-
portunum hunc Concionatorem.

Cla-

Job. 16.

Clamosas illas; operosasque, sive
 exhortationes sive declamationes,
 hoc dilemmate cōcludo supervaca-
 neas esse. Vel intelligit moribūdos,
 quæ dicis, vel nō intelligit, si intelli-
 git, nil opus tanto clamore: si nō in-
 telligit, multo minūs, imō si intelli-
 git, sinatur auscultare vocē Domini
 Dei sui hora illa, diviniore susurro a-
 nimas ad se invitātis. Quōd si verear-
 re ne divino semini inimicus homo,
 cacada mon, inquam, superseminet
 zizania, accede & tu, per me licet,
 evelle, si potēs, sed cum ea mode-
 ratione, ut non officiat & tristi-
 co.

Breves aliquas oratiunculas sive
 sententiolas ē sacra Scriptura, vel ex
 Sanctis Patribus ad manum habe,
 quas subinde, moribundo, in aurem
 instilles: sed modo superius indica-
 to, id est piē, tractim, articulatē &
 interruptē, sive per intervalla, ut ne
 defatigetur æger, eique rumiandi
 orium concedatur.

Luber ē Rituali Romano, oratio-

nes moribundo suggerendas mutua-
ri, ut discant, quam longè aberrent
à scopo, qui mortuis interdum, aut
certè jam mox morituris tam ope-
rosè concionantur. Cùm tempus,
inquit, expirandi institerit, ipse mo-
riens, si potest, dicat, vel si non po-
test, assistens, sive Sacerdos pro eo
clara voce pronūtiat: *Jesu Jesu Jesu.*
Quod, & quæ sequuntur, ad illius
aures, si videbitur, etiam repetat.

In manus tuas Domine commea-
do spiritum meum.

Domine Jesu Christe, suscipe spi-
ritum meum.

Sancta Maria, ora pro me.

Maria Mater gratiæ, mater mi-
sericordiæ, tu nos ab hoste protege,
& hora mortis suscipe. *Ita Rit. Rom.*
p. 140.

His ego nonnullas parte secunda
annectam.

Unum addo quod prius dici o-
portuit, moneat ægrum Amicus fi-
delis, ut quando vox illum desti-
tuerit signo aliquo, verbi gratia ca-
pitis

piris nutu, vel manus compressione,
sibi indicet an iterum desideret sa-
cramentaliter absolvi.

CAPUT VI.

§. I.

*Quanam morituo præstanda sint ab Amico
fidele.*

Postquam moribundus expiraverit, orationesque funebres recitatae fuerint, Amicus fidelis defuncti animam parentibus, circumstantibusque sedulo commendabit; dicet autem nullo modo defunctum efficacius ab eis juvari posse, quam si purgata statim per confessionem conscientia ad communionem religiosè accedant, eique communionis suae fructum aliquem, per modum suffragii impertiant. Et ne nihil è domo luctus assistentes domum suam reportent; intelligant ex Amico fidele quam consultum sit per re-

Etiam

Etiam vitæ innocentis viam ad bonam ac felicem mortem ambulare, vitæ verò innocentiam acquiri conseruarique per Sacramentorum pœnitentiæ & Eucharistiæ frequentationem.

2. Quàm iuuet ad solatium animæque tranquillitatem in morte obtinendam, de totius vitæ noxis generaliter aliquando confessum esse, eaque tempestivè nomina delivisse, quibus, sive ad famæ, sive ad bonorum restitutionem obligamur.

3. Bene expendat Amicus fidelis, coram assistentibus, quàm pretiosum sit tempus quod ad salutem nostram operandam Divinum nobis Numen concedit. Dicat nos versari in hoc sæculo sicut mercatores in nundinis, quarum tempus cum præterierit, negotiari frustra desideres.

*Fronte capitata 3 post est occasu
calva.*

4. Dicat vitam hanc esse quasi
K auri-

aurifodinam thesaurumque passim
 expositum unde sibi omnes, exiguo
 admodum labor, eruere possint di-
 vitias æternum duraturas. Quid
 ergo juxta Apostoli monitum, ejus-
 modi bonis comparandis insuda-
 mus? a Bonum, inquit, facientes non
*deficiamus tempore enim suo metemus non
 deficientes.*

5 Scitari poterit, satisne videam
 quanta sit voluptatum, divitiarum
 honorum, rerumque omnium ter-
 renarum vanitas, quæ tam miserum
 ac infelicem sortiuntur exitum
 Quid tandem hinc ex iis asporta-
 mus? linteolum unum, infami lute
 ac sanie, jam jam sædandum, &
 vermibus corrodendum. b *Subter-*
*sternetur tinea, inquit Propheta, &
 operimentum tuum erunt vermes.*

6. E contrario virtutum bono-
 rumque operum fructus erunt su-
 visissimi, neque modò in hac, sed
 in futura illa ac beata vita pe-
 rennabunt, juxta illud Joannis
 b. *Ann.*

a Gal. 5. b Isa. 14.

a *Audivi vocem de caelo dicentem mihi, scribe, beati mortui qui in Domino moriuntur: amodo jam dicit spiritus ut requiescant à laboribus suis: opera enim illorum sequuntur illos, ad gloriam, nempe, perpetuamque felicitatem.*

7. Cùm mors sit tam certa, hora verò tam incerta, perat à circumstantibus, quomodo audeamus nobis longam vitam polliceri, & ea spe decepti, vitæ melioris curam studiumque deponere! bene profectò, ut omnia, Divus Hieronymus: Indignus est nomine Christiani, qui in eo statu vult vivere, in quo nollit mori. Proinde, se quisque examinet, videatque diligenter, ecquid sit in interiori animæ domo, quod abesse vellet, si mors ipsa jam prore foribus staret: Erit Epilogi instar, verum istud ac salutare Philosophorum pronunciatum.

§ II.

*Sepè de morte antè mortem me-
ditandum.*

Videtur optimo Dei naturæque consilio factum esse, ut homo, quotidie, velit nolit, quodammodo cogatur mortis suæ meminisse, cujus imaginem ante se continenter expressam habet. Dicamabo, mi homo, quid est somnus, cui quotidie libenter juxta ac liberaliter indulges? nōne imago mortis? cave ne ges, ne tibi stulti nomen accersas: quid lectus, ubi, quasi in tumulo absconderis? nōne imago tui sepulchri? quid stragula, quibus, cadaveris instar, obvolveris? nōne prænuncia sunt linteoli tui feralis?

a *Accedat ergo homo & cor altum,*
& quod ruditer natura præfigurat,
altiori mentis indagine perscrute-
tur. b *Sedebit solitarius,* inquit Pro:
a Ps. 61 b *Thren 3.* phet

pheta & elevabit super se. Non aberit pretium operæ: nam si fabricando fabri simus, hoc, ut spero meditando sæpè de morte consequemur, ut, ut cùm seridò obeunda advenerit, peritè magis ac salutariter obeatur. *Semper morere*, inquebat ille, *ut mortuus semper vivas*. Faciebat id D. Paulus, unde ad Corinthios: a *Quotidie morior*.

Et nos, quibus incumbit semel duntaxat reapse mori, moriamur sæpius, imaginatione, id est mortem nobis quasi præsentem constituamus; & quomodo excipienda obeundaque sit, sedula mentis cogitatione pertractemus. Indignabatur olim Hieronymus, undique magistrōs accersiri, à quibus, omnes ferè artes addiscerentur, doctrinam verò Christianam, ita passim ab omnibus negligi. ut de magistris consulendis ne cogitaretur quidem. Idem queri possit de neglectu Artium bene moriendi, & hinc ille lacryma; idè scilicet, tam invisà mors, a I. Cor. 15. K 3 tam

ramque terribilis existimatur; haud dubiè futura gratior, aut saltem minus terribilis, si frequenti meditatione magis familiarem illam nobis faceremus.

Haud difficulter artem illam exercemus, cujus experimentis crebrioribus habitum jam nobis comparavimus.

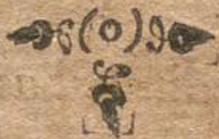
Concedunt in campum qui ad bravium adspirant, ibique equos suos fursum, deorsum, dextrorsum, sinistrorsum, quaquaversum, denique inflectunt, ac gyros mille conficiunt, ut, ubi in equestri palæstradiu multumque proluserint, auram tandem gemmam (quod est equestris decursionis præmium) facilius assequantur.

Ita solent & qui artis cujusvis specimen aliquod singulare edere statuant, non ante id faciunt, quam multis experimentis in tyrociniò, industriam suam magistro artis probaverint. Et nos, priusquam artis bene moriendi solemne documentum,

rum,

tum, & quasi professionem edamus (*periculosa plenum opus alee*) in præcedentibus experimentis, toto vitæ nostræ tyrocinio utiliter admodum exercemur; ita enim fiet ut bene morientium jus, ac prærogativam nanciscamur, inque eorum collegium ac ordinem, in cælum, inquam, Deo Agonotheta adlegamur.

Quid porro restat, nisi ut mortuo sepultoque Epitaphium componatur.

S. III.

E P I T A P H I U M
H O M I N I S C H R I S T I A N I,
S I S T E V I A T O R;

Et ad me, Sodes, Descende

In hanc Domum Figuli:

Et scies, si nescis,

Q U I D S I S, Q U I D F U T U R U S,

Nam & ego, quod es,

F U I,

Et quod sum

T U E R I S.

Ego putredinis filius, & fra-
ter Vermium.

N O M E N ne quare,

Evanuit cum vita.

Q U I D I L L A ?

Heu!

Heu ! Vita continenter currit ad
Mortem, etiam invita.

*Ad Mortem, autem?
imò verò*

AD ÆTERNITATEM.

Ah ! quàm vellem plus

VIRTUTI,

Minùs permissem me

VANITATI.

Nunc istud mihi non nisi optare,
Tibi, etiam præstare licet.

FELICISSIMÆ ÆTERNITATIS
*Portum ingredi potes plenis velis,
Si ita velis.*

Ut non impingas in scopulum
RESPICE scopum;

Morere, inquam, & sæpe morere:

*Hoc Vita tua erit probatior quò in
illa mors ista crebrion.*

EXTREMUM

QUOD TE ALLOQUOR, HOC EST:

Si sæpè attenderis umbram

OCCIDENTIS TUI,

Pertinges ad Veram Lucem

ORIENTIS ÆTERNI.

S E D

Væ illis quibus factæ sunt umbræ
longiores Vesperti;

a Inquit Propheta.

ILLUD VÆ, TU CAVE.

MODUM QUÆRIS

*Cogita dies antiquos & annos
b æternos in mens. habes*

ABI

a H ey. 6. b Psj. 27.

ABI MODO,

Et quod ego tibi aeternum ut
gaudeas ; Tu mihi recipro-
ca prece serio ad-
precare.

Finis prima Partis.

AMICI